

Közbiztonsági szolgálat Romániában.

Hazánk a román királysággal keleten és részben délen is több mint 800 kilométer hosszúságban szomszédos lévén, már az 1890. évi csendőrségi zsebkönyvben tárgyaltuk «Utlevél és idegen rendészet» cím alatt — főképen az említett szomszédságra való tekintettel — a két állam alattvalóinak közlekedését és — minthogy útlevélkényszer áll fenn — a kölcsönös átjuthatáshoz szükséges okmányokat. Nem lesz érdektelen főbb vonásokban a szomszédos királyság közbiztonsági szolgálatának kezelését is megismerni, részint mert érdekes összehasonlítást enged a miénkkel, részint mert a magyar csendőrség a határszélen gyakran jön érintkezésbe a tulsó állam közegeivel és végül mert a szóban forgó ismeret sok oly jelenségnek lesz megmagyarázója, a mit különben nem fejthetnénk meg.

Romániában tulajdonképen csak most van az egységes csendőrszolgálat szervezés alatt s így a jelenleg fennálló közbiztonsági rendszereket mind meg kell ismernünk. E szerint megkülönböztetjük:

- 1-szor a közbiztonsági szolgálat kezelését falun és kisebb városokban;
- 2-szor a fővárosi katonailag szervezett csendőrséget;
- 3-szor az ország határszéli felügyeletét és végül
- 4-szer a szervezés alatt levő úgynevezett «vidéki csendőrséget» (Gendarmeria rurala).

Ad 1. Közbiztonsági szolgálat kezelése falun és kisebb városokban.

Minthogy Romániában nincs hivatásszerű csendőrség és sok tekintetben a katonaság is segít közbiztonsági szolgálatot teljesíteni, legelőbb is a katonaság szervezetét és csak annyiban kell megismernünk, a mennyiben tényleg részt kell a katonaságnak is vennie a közrend és biztonság fentartásában.

Minden prefectura (főispánság) székhelyén rendszeren egy dorobancz-gyalogezred, vagy pedig egy lovasezred (cálárasai), esetleg mindkettő is van elhelyezve, melyeknek századai kisebb városokban, esetleg fontosabb községekben állomásoznak. Vannak oly dorobanczok, kik három évi és olyanok, kik öt évi tetteleges szolgálatra kötelezvék, utóbbiakról azonban csak a harmadik czímszónál, vagyis az ország határszéli felügyeleténél lesz említés téve. Azon községekben, hol semmiféle tényleges katonaság nincs, rendszeren egy tartalékos altisztet vagy idősebb katonát (Chef de garnison) bíznak meg, a ki a nem tetteleges legénységet bizonyos (közbiztonsági) szolgálatokra kirendelheti, azokkal katonai rendelkezései közl stb.

A prefect székhelyén vagy a városi rendőrségek területén levő tényleges dorobancz vagy cáláras katonák a közbiztonság fentartása érdekében, úgy a prefect, valamint a rendőrség által igénybe vehetők s hogy ez gyakran történik, az alábbiakból tűnik ki.

Községekben az előljárárság tartozik a közbiztonságot fentartani, mely czélra a bíró (primar), jegyző, esküdtek és néhány szolga (rendőr) áll rendelkezésre s ezen falusi rendőröknek, talán a hatás kedvéért, egyenruhájuk is van, melyet szolgálattétel alkalmával felölteni kellene. Ezen egyenruha francia-alakú sapka vörös alszállal, szürke köpeny, sötét-kék kabát vörös hajtókával, szürke nadrág vörös szegélylyel és csizma. A rendőrök fegyverzeté sárgaréz markolatú széles kés, továbbá forgópisztoly; — de úgy a ruházatot, mint a fegyverzetet is kevésbé használják. A városok rendőrei is éppen így vannak felszerelve.

A községek belsejében tehát a községi előljárárságok tartják fenn a közbiztonságot saját közgeikkel s ha ezek valamely büntetendő cselekményre bukkannak, akkor távirati jelentést tesznek úgy a prefecturára, valamint az államügyésznek (procuror

is. Ha távirat nincs, akkor községről-községre a Chef de garnison által kirendelt cáláras viszi a jelentést, ha tetteleges állományú ily lovas nincs. Ha valamely bűneset nyomozásánál esetleg a pillanatnyi ellentállásra vagy ellenszegülés leküzdésére az előljárárság közegeivel elégtelen, akkor követelheti, hogy a Chef de garnison tartalékos állományú dorobanczokat rendeljen ki; ezen esetekre valamelyes haszontalan fegyverzetet is rendelkeznek a községek, de máskülönben a bűneset kinyomozásával nem igen törődnek; megvárja, míg a prefect vagy alprefect (alispán) és az ügyész a helyszínén megjelennek, némelykor tényleges állományú dorobanczokat is hoznak magukkal és a nyomozásra névzevetitást adnak az előljárárságnak, melyet ez a katonák segítségével viszen keresztül. Hogy az így összetetődött közegek merőben avatatlanok és szakértelem nélkül legtöbb esetben selejtes eredménnyel járnak el, ismeretes dolog, de könnyen el is képzelhető. Ha ezen káros körülményhez még hozzágondoljuk, hogy jelentékeny bűncselekménynek kell történnie, hogy a nehézkes előljárárság a még nehezebb gépezetet mozgásba hozza és a nyomozás folyamata tétele végett az urakat is a városból kifűszesza, hogy tehát csekélyebb beszámítású bűncselekmények egyszerűen elhallgattatnak, esetleg elismittatnak; ha elgondoljuk továbbá, hogy Romániában számtalan község szerteszét egymástól messze fekvő házakból áll, hova a községi rendőrök el sem jutnak, a nép pedig nem örömet jelent fel bűncselekményeket, már csak a távolság végett is; ha végül még gondolóra vesszük, hogy úgy a községi, valamint a városi rendőrség csak a község vagy város területén tartja úgy a hogy fenn a közbiztonságot, de a külterületre, erdők, mezők, közlekedési vonalak, elszigetelt korcsmák, malmok, szóval emberlakta helységekre teljességgel senki sem ügyel fel, mert hiányzik a mindenütt és váratlanul megjelenő közege a közhátorságnak, másfelől pedig számba

sem jöhet azon örökös, a mit részint községi rendőrök, részint katonák a nagy ritkán előforduló örökösreket alkalmával teljesítenek, ha mindezen körülményeket összegezzük: a közbiztonsági állapotokat Romániában gyengének kell neveznünk, különösen a szabad közlekedés biztonsága szenved legtöbbször, jóllehet a községekben élő nép zöme romlatlan részben elnyomott állapota, részben kitanulatlan-ságánál fogva a személy- és vagyonbiztonságot igen ritkán zavarja meg. Bizonyára a felsorolt káros állapotok birták rá a román kormányt, hogy a vidék számára csendőrség fokozatos felállítását tervezze, mely felállítás múlt évben már kezdetét vette, melyről külön fejezetben később emlékezünk meg.

Miként már említettük, a vidéki városoknak egyenruházott rendőrsége működik a közbiztonság fenntartása körül s minthogy rendszeres tényleges katonaság is van kéznél, meg a bíróság is, ennél fogva aránytalanul könnyebb dolga van, mint a községi rendőrségnek, de a rendelkezésre álló eszközök és az alkalmazottak értelmisége sokban fogyatékos, miért is érdemleges híralatba a használhatóságát illetőleg, nem is bocsátkozunk.

Ad. 2. A fővárosi katonailag szervezett csendőrség.

E cím alatt Romániában katonailag szervezett két lovas- és két gyalog-csendőrszázad van, melyek mind Bukarestben, az ország fővárosában, tesznek szolgálatot, kivéve egy (a II. számú) gyalog-csendőrszázadot, mely Jassy városában van kizárólag a város részére s mely csendőrség az állandó hadseregnek képezi kiegészítő részét. A fővárosban rendőrség is van, de aránylag csekély számban és a csendőrség képezi a végrehajtó hatalmat, ő végül a közbiztonsági szolgálat nagyobb részét, jóllehet a főváros főkapitányi hivatalának (politia capitala) rendelkezésére van bocsájtva, úgy szintén a törvény-

A) A fővárosi lovas csendőrség.

Egy őrnagy parancsnoksága alatt két százados, négy főhadnagy, négy hadnagy, két őrmester (sergent major), 18 szakaszvezető (sergent) és 450 ember (t. i. tizedes, őrzető és csendőrből) áll. A tisztek a hadseregből helyeztetnek át, a legénységet pedig közvetlenül csendőrnek sorozzák be három évre és a katonai kiképezésre fektetik a fősúlyt. A fegyverzet lovassági kard, Martini-rendszerű karabély, fehér szíjazat. A díszöltözket egy sárga pléh-sisak, sötétkék kabát pirossal szegélyezve. A pirossal bélelt kabátlebbeny előszögletei felfelé vannak hajtva; van továbbá testhez álló fehér nadrág, térdén felül érő lakkcsizma, sarkantyúval és sárga vállrojtok; a sárga gombok laposak. A közönséges ruházat sötétkék sapka, ugyanily kabát, mindkettő piros szegélylyel, szürke nadrág és ily köpeny, végül téli csizmából áll. Az őrmester megközelítőleg 50 kr., a szakaszvezető 35, tizedes 20, csendőr 10 kr. zsoldot kap.

A lovascsendőrség teendői a következők:

- a) Testőri szolgálat a király személye körül; ünnepek alkalmával a király kocsija előtt és mögött lovagolnak díszben;
- b) díszes temetéseknel 4—8 ember elől lovagol, ha a család kívánja;
- c) a gyalog csendőrség és rendőrséggel egyetemben éjjel cirkáló járőröket küld ki a fővárosban;
- d) foglyokisérlet a főváros közelében levő vacaresti fegyintézetből a törvényszékekhez és viszont; a foglyok zárt kocsiban (duba), a csendőrök lóháton mennek, továbbá kényszermunkára elítélt fegyenczek kísérete sóbányákba, végül
- e) küldöncszolgálat, ha a törvényszék vagy rendőrségnek szüksége van rá.

B) A fővárosi gyalog csendőrség.

Mindenik százada egy-egy százados, három főhadnagy, egy hadnagy, egy őrmester, kilencz szakaszvezető és 180 emberből (tizedes, örzvezető és gyalog csendőr). A szolgálati kötelezettség és a kiégszítés egyenlő a lovas csendőrségéhez.

A gyalog csendőrök fegyverzete Martini-féle hátultöltő puská, vágó szurony és fekete szijazat. Az öltözet világoskék köpeny és nadrág, sötétkék kabát és ilyen tábori sapka, mind a négy vörös szegélylyel, a köpenyen fehér hajtóka, két sor fehér gombbal, a kabáton fehér vállszalag és egy sor gomb, nyári csizma; szolgálatban francia szabású és fehérrel díszített sapka, melynek tetejéről díszben az ernyőig érő fehér lószőrösomag csüng alá. A díszhez tartozik végül a jobb vállról alácsüngő és csakis a jobb mellet díszítő fehér dús zsinórozat. A rendfokozatot a sapkán és az öltöny karján alkalmazott fehér szalagok száma mutatja. Ugy a gyalog valamint a lovas csendőrség szolgálatban keztyűt visel.

A gyalog csendőrség fizetésére nézve megjegyzendő, hogy minden rendfokozat 10 bani, vagyis öt krajczárral kevesebbet kap, mint a lovas csendőrség, de három évi szolgálat után aránytalanul magas a szolgálati pótdíj. Az első három év telte után két-két évre történik a további szolgálatra való kötelezettség; nyugdíjigény 12 évi szolgálat után van.

A fővárosi gyalog csendőrség szolgálati teendői a következők:

a) A főkapitányságnál 24 órasi szolgálatra 3-4 altiszt és 20 csendőr van naponta kirendelve, kik főképp a fogdák előtt állanak ört 3-3 órasi felváltással;

b) a fővárosnak 17 kerületében minden kerületi kapitánysághoz esténként 3-4 csendőr vezényeltetik, kik őrzáratokba osztatnak és a rendőrség egy tagjával éjjeli őrködést teljesítenek;

c) a predeali vasútállomásra egy altiszt hat csend-

őrrel, a verciorovai vasútállomásra egy altiszt öt csendőrrel, havonta egyszeri felváltással, mint az ország határszélére azért vezényeltetnek, hogy a vasuti indóházaknál a csendet és rendet fentartsák s az útlevél vizsgánál segítkezzenek. Ezen vezényeltetés tartamára a gyalog csendőrök katonai tekintetben a határállomási dorobancz-tisztnek alá vannak rendelve, a szolgálatteljesítés dolgában pedig a végállomási rendőrbiztos és vámhivatalnak rendelkezésére állanak;

d) szintén egy havi felváltással egy altiszt három csendőrrel vezényeltetik a csend és rend fentartására nyáron át Sinaiába, míg a királyi udvartartás ott időzik. Sinaiában egy század dorobancz állandóan és nyáron egy vadászszázalaj is állomásozik;

e) naponta egy tizedes két csendőrrel vezényeltetik a bukaresti északi pályaudvarba vasútügyletre, kiknek rendes őrszobájuk van;

f) a törvényszékhez (tribunál) naponta egy szakaszvezető 6-8 csendőrrel rendeltetik, hogy a varecsti fegyintézetből a lovas csendőrség által bekísért vizsgálati foglyokat átvegyék, a bíróság elé vezessék, a tárgyalás alatt megőrizzék és visszakísérésre újból átadják;

g) a vágóhidhoz naponta egy tizedes hat csendőrrel rendeltetik ki; ezeknek kötelessége felügyelni, hogy csakis az egészségügyi bizottság által megvizsgált és megbélyegzett marha vágássék le és húslópnak ne forduljon elő;

h) színi előadások és hangversenyekhez rendszeren egy altiszt 4 csendőrrel vezényeltetik a csend fentartása érdekében;

i) temetésekhez, esküvőkhöz, vendéglők és kert-helyiségekbe, ha az érdekeltelek vagy a vendéglős óhajtja, 2-4 csendőr rendeltetik; ezek a rend fentartásán kívül arra is örködjenek, hogy hivatalnok vagy jegy nélkül a helyiségbe be ne hatoljanak. A hol a pórnép mulat, oda a kocsmáros óhajtása nélkül is hivatalból rendeltetik ki csendőrség.

A h) és i) pontok alatt felsorolt szolgálatokért az igénybevevők minden altiszt és csendőr után 1-1 francot fizetnek. Ennek $\frac{1}{4}$ része a hó végén a legénység között egyenlően felosztatik, $\frac{3}{4}$ része pedig a századparancsnokság belátása szerint hasznos tisztekre fordítottatik, p. o. fogatokat vásárolnak és tartanak fenn, hogy a legénység sürgős esetekben gyorsan a helyszínén teremhessen;

j) mindazon foglyok elkísérése a határszélig, kik az országból kiutasítottak, továbbá a vasuton esetleg a zárt kocsiban (duba) történő kísértek, a kényszermunkára ítélték, más fogdádba vagy más városokba kísérendők fedezése, különösen a hol a lovas csendőröket célszerűen használni nem lehet;

k) segélyszolgálat a királyi ügyész és törvényszéki bizottságnak, ha a fővárosban valamely bűntény követtetik el, végül

l) tüzeset vagy más elemi csapás esetén a rend, a személy- és vagyonbiztonság fentartása.

A Jassyban állomásozó 2-ik csendőrszázadnak a most felsoroltakkal teljesen azonos teendői vannak azon különbséggel, hogy az izekányi és unghemi határállomásokra küldi a csendőreit, Síniaival pedig semmi dolga sincs.

A b) f) j) k) és l) betűk alatt említett esetekben a csendőrség löfegyverrel is, a többi esetekben csak oldalfegyverrel jelenik meg.

Miként a 12 pontban felsorolt szolgálatok mutatják, a közbiztonsági szolgálat minden ágában a gyalog rendőrségnek van legtöbb elfoglaltsága a fővárosban s nemcsak mindenféle hatóság, hanem még magánszemélyek is igénybe vehetik a századparancsnokság útján s talán épen ezen sokoldalúság s a néppel való szüntelen érintkezés, másfelől pedig a lealázó bánásmód, melyet a befolyásos, gőgös nagy uraktól nyilvánosan kell a csendőröknek gyakran eltűrnie, végül pedig a silány fizetés, mely nem engedi őket független önérzetességgel fellépni: okai annak, hogy a csendőrség a kellő

tekintélyt nem tudja magának kivívni, sorsával nem megelégedett, mert nem is önállóan vállalt csendőrségi kötelezettséget és szolgálati eredménye is sok kívánni valót hagy fenn. Nyomasztólag hat a fővárosi csendőrség működésére azon körülmény is, hogy szolgálatát rendszeren polgári hivatalnok vezetése alatt vagy rendelkezése szerint és segélyképen kell teljesítenie, kivéve a fogoly kíséreteket. Ezen szolgálatot felhívás folytán önállóan teljesítik, de fegyvert csak akkor használhatnak, ha veszélyes fogoly szökött meg, más esetekben a fegyverhasználat azon esetekre szorítkozik, ha a polgári hivatalnok azt saját felelősségére elrendeli, — de ez soha sem történik.

Ad 3. Határszéli felügyeleti szolgálat Romániában.

Romániának határszéli őrizete a dorobancz katonaságra van bízva. Említettük már, hogy a dorobancz gyalog ezredek a rendes sorgyalog ezredektől megkülönböztetendők lévén, résznint három, résznint öt évi teltleges szolgálatra kötelezett katonái vannak s ez többiük azok, kikre a határszél őrizete bízva van s kik az öt évet akként szolgálják le, hogy az első, de rövid kiképezés után évente 5—6-szor beszóllítatnak 8—8 napig a határszálon őrködni.

Minden dorobancz század az ő területéhez beosztott országos határszálon létesített őrház vagy őrkunyhó megszállása, a legénység felváltása, ruházata s felszereléséről felelős lévén, előre gondoskodik, hogy egy meghatározott terv szerint idejekorán tudtára adja minden faluban a Chef de Garnison-nak azon dorobanczok nevét, kik a határszéli őrházhoz bízandók. Említettük már, hogy minden közegében, a hol tényleges katonaság nincs, egy szabadságot altiszt vagy közember az állomás katonai főnökének (Chef de Garnison) hivatalát viseli, a ki felelős, hogy a beidézett dorobanczok pontosan megjelenjenek a század állomásán, hol a legszükségesebb

ruházat u. m. sapka, köpeny, kabát vagy zsávoló kitli, továbbá fegyverzettel és 6—6 bani (3 kr.) napi zsolddal ellátatnak és akként indítatnak útba, hogy az őrháznál egy teljes hetet töltsenek, — a nyolczadik nap jövés-menésre van szánva.

Altisz-őrházparancsnok a három éves dorobanczokból rendeltetik. Több őrháznál és őrkunyhónál nincs altiszt. A legénység ezen tetteleges szolgálata alatt sajátjából tartozik magát élelmezni, az államtól csupán a napi 3 kr. zsolddal kárpóttatlik.

A könnyebb kezelés, de takarékoság szempontjából is sok századparancsnok alkalmazza azon rendszert, hogy az őrházakhoz felváltásra menő dorobanczoknak sem ruházatot, sem fegyverzetet nem ad a század-állomáson, hanem a felváltó csoport útveszi elődétől úgy a ruházatot valamint a fegyverzetet is.

A dorobancz ezredek fegyverzete Martini-féle hátultöltő puska vágó szuronyval; fekete szijazat. A dorobanczok ruházata áll: fekete báránybőr sapka pulka tollal, (ezért «curcani»-nak is nevezik) fehér halina nadrág, téli csizma, szürke kabát és szürke köpeny, világoskék gallér illetve hajtókéval, de a legújabb öltözeti szabály szerint a gallér és hajtóka veres, a sapka pedig francia szabású.

Románia határszélén az útlevél kezelést és államrendészetet a vámhivatalok végzik és segítségül a dorobancz katonák vannak beosztva, a kik többnyire örök gyanánt vannak felállítva az út mentén. Ettől eltérés Predealon és Verciorován — hol vasuton és tömegesebben történik az országos határon való átkelés — csak annyiban van, hogy ezen a két ponton rendőrtisztviselők végzik a többi államrendőri teendőket, de az útlevélkezelést a vámhivatal teljesíti, Bucarestből vezényelt gyalog csendőrök segítsége mellett.

Románia egész országos határának mentén Magyarország szemben vagy is az ugynevezett «hármaspont»-tól kezdve (triplex confinium), hol Románia, Bukovina és az erdélyi részek határai találkoznak, egész Orsováig, dorobanczok teljesítik a határőrizetet.

Ezen ezéla a határszélén 85 őrház van, melyből 40 télen és nyáron meg van szállva dorobanczok által, a többiek csak nyáron és őrház helyett némely helyt csak őrkunyhó van ágból vagy gömbölyű fából alkotva és fakéreggel fődve. Az őrházakba rendszeren 6—10 ember, — a nyáriakba 3—4 vezényeltetik, úgy hogy az egész határszélén 7 tiszt, 56 altiszt és 399 dorobancz szükséges egyszerre. Míg a tiszték száma apad, addig a nyári őrházak (piket) száma többi időben növekvőben van.

A határőrizetet a dorobanczok akként teljesítik, hogy a határvonalon egyenként vagy kettősivel portyáznak, gyakran egész a szomszéd pikétig (őrházig) mennek s lehetőleg minden jelenségre figyelnek, de a hiányos ellenőrzés tudatában s a még hiányosabb fizetés mellett nem erőltetik magukat a szolgálattal és lelkiismeretességgel s általában csak az utolsó két év alatt tapasztalható, hogy a határőrző dorobanczok megállítanak és letartóztatnak igazolvány nélkül egyik országból a másikba átszökni akoró egyéneket s a közelebbi román vámhivatalhoz kísérik, de ezen buzdogás ritkán történik meg, daczára hogy Magyarországból oly tömeges az átszökek.

A romániai határőrizettel párhuzamosan nagy fontossággal bírva a m. kir. csendőrségnek is ugyanazon feladata, itt csak azon — mindkét félre nézve nagy jelentőségű — kérdésről t. i. a határőrizetnél használandó útról legyen említés téve. Ugyanis a két állam az országos határt egész hosszában pontosan megjelölte; gondoskodva van, hogy a határ mindenkor felismerhető, erdőkön keresztül nyolcz méter szélesre letarolva legyen. A határrendezést illetőleg a két állam egyezményt kötött, mely Magyarországon az 1888. évi XIV. törvényczikkben nyert szentesítést s melynek egyik pontja azt tartalmazza, hogy ott, hol a határ mentén nem nyitható különösen út, illetve ösvény a határőrző közegek (csendőrök, dorobanczok) számára; ott ezen közegek közös határvonalat közlekedési ösvény vagy út gyanánt

egyenlő joggal használják. Ott, hol ezen egyetlen vonalon sem lehet menni, mert a határ vagy szikla-élen, vagy folyón, vadpatakon, omláson stb. vezet, melyen haladni képtelenség, a hol tehát a határ-őrizeti közegek kénytelenek helyenként a szomszéd állam területére átlépni és ott haladni, ezt egymás-ményileg a két állam kölcsönösen biztosította; ugyan is midőn területi nehézségek miatt a határfelügyeleti közegek számára csak egy ösvény van s ez is helyenként az egyik, helyenként a másik állam területén vonul el, a közegek ezt mindenkor kölcsönösen használhatják. P. o. a csügési és pricsketői csendőr-örsök között az országos határt egy vadpatak képezi, mely sziklák között vezet és 25-ször kell csak ezen a vonalon román területre átmenni a magyar csendőrnek s viszont ugyanannyiszor átmenni a román dorobancznak; a fődolog ilyenkor az, hogy egyik fél se végezzen semmi hivatalos ügyködést míg a másik félnek területén van, mert a közös uton vagy ösvényen csak áthaladni szabad. Így p. o. elhibázott dolog lenne, ha magyar csendőr határszéli portyázás közben akkor állítana meg egy igazolatlan határ-átlépőt, akkor motozna meg egy csempészt, akkor tartóztatna le valakit, midőn közös portyázási utat használva éppen romániai területen van; de másfelől magától értetődik, hogy a törvényes módon és magyar területen letartóztatott vagy elővezetendő egyént a közös uton átkísérni akadály nélkül szabad. Hasonló joga és kötelezettsége van a dorobanczoknak is. Ezen körülmények részletezése szükségesnek mutatkozott, mert közelebről a jogok félre magyarázása és ebből kellemetlen surlódások merültek fel a két állam közegei között.

A két állam közt létrejött és fennebb említett egyezmény szerint a most tárgyalt közös utakat bizottságnak kell megállapítania, a mi megtörtént ugyan, de hivatalosan a csendőr örsökkel még csak ezentul fog közöltetni.

Ad 4. Vidéki csendőrség Romániában.

Már számos évvel ezelőtt azon meggyőződésre jutottak Romániában, hogy a közbiztonsági szolgáltnak olytén kezelése, miként az ezen ösmertetésben is említve van és az állapotok továbbra is tarthatatlank; a vidéken működő csendőrség felállítása tervezetett e közben, több állam csendőrségének rendszere — ezek között a magyar is — tanulmányoztatott, míg végül a hazai viszonyokat is tekintetbe véve, 1893. Augusztus 30. kihirdették a vidéki csendőrség életbe léptetéséről szóló törvényt s ennek alapján ugyanazon évben kiadták a csendőrség szervezetről és szolgálatáról szóló utasítást. Nem lehet czélunk, hogy ezen utasításokat részletesen ismerjessük, azokat bírálgassuk és a miénkkel összehasonlítsuk, jóllehet igen sok sajtószóhasználatos intézkedés van bennük, csupán főbb vonásaiban legyen tárgyalva a szomszéd állam ezen új intézménye.

Mindenek előtt az ország közigazgatási beosztását kell ismerni, mert az új csendőrség szervezete szorosan ahoz van alkalmazva. Romániában 30 megye van, mindeniknek a főnöke egy prefect (főispán). Minden megyében 5—10 járás van, mindeniknek egy-egy subprefect (alispán) áll az élén; a járás részint nagyobb és önálló községekből áll, részint községi csoportokból (egy csoportban 2—3 község van) melyeket «comuna rurală» (vidéki községnek) hívnak s innen a csendőrség neve is. A község csoportnak egy közös előjárója van, ki rendszeren a csoport fontosabb községében székel.

a) A vidéki csendőrség tagozása.

Az újonnan szervezett csendőrség, mely 1894. évi Augusztus 1-vel csak két hadtestparancsnokságnak és p. a bucaresti 2. és jassii 4. területén kezdette működését, egy tábornok mint csendőrségi felügyelő alatt áll, kinek dandárparancsnoki rangja van. A erjavai 1-ső és galatzi 3. hadtest területén alkalmas

legénység hiányában csak most állíttatik fel a csendőrség, noha 1895. évre szándékoltatott.

Minden hadtest székhelyén egy csendőrtörzsszint van kerületi parancsnoki hatáskörrel, ki a hadtestparancsnokság területén levő csendőrségnek parancsnoka. Minden vármegye székhelyén egy csendőrszázad parancsnokság van egy százados, egy alantás tiszt és kezelő személyzettel.

Tekintet nélkül a megye területére minden század egyenlően három szakaszra (pluton) oszlik és mindhárom szakaszparancsnok őrmester (sergent major) kik a szakaszhoz tartozó járások egyikének székhelyén állomásoznak. A szakaszparancsnokságok között megközelítőleg egyenletesen vannak az őrsök felosztva, melyek két főbb csoportra oszlanak: egyik csoportba tartoznak a megye és járások székhelyén levő őrsök, melyeket őrsvezetők (sergent) — és községi őrsök, melyeket tizedesek (brigadiéri-lovas-tizedes, caporal) vezényelnek. A megye székhelyén levő őrs három lovas és három gyalogszendőrből áll, egy-egy őrsvezető parancsnoksága alatt; a járás székhelyén (plasa) levő őrsöt egy őrsvezető és három csendőr képezi, kik mind lovasok.

A községi őrsök egy tizedes és legalább három csendőrből állanak, de létszámuk akként van megállapítva, hogy minden 100 polgári családra egy csendőr jusson. A századok a megye, — a szakaszok az illető járás székhelyéről nevezetnek el.

A megye és járások székhelyén levő csendőrök tizedesi rendfokozattal bírnak; a többiek közemberek, de sem a brigadier, sem a caporal, sem a tizedes nem megy csendőraltiszti számba.

b) Rendeltetés és alárendeltségi viszony.

A romániai vidéki csendőrség katonailag van szervezve és a közbiztonság valamint a rend fenntartására, a törvények végrehajtására s különösen a közlekedési vonalak biztonságának megőrzésére van hivatva. Ezen hivatásból kifolyólag nem kevesebb

mint három miniszternek u. m. hadügy-, belügy- és igazságügy miniszternek van alárendelve. Eltekintve a katonai szervezetben gyökerező alárendeltségi viszonytól, nemcsak az említett miniszterek, hanem a közbücső közegek is u. m. a főispán a megyéje területén. — a törvényszéki elnök és államügyész (procuror) a hatáskörébe eső őrsök felett, az alispán a járása székhelyén és a községnek előljárója az ott netalán állandósított csendőrség felett nem felhívási hanem parancsadási joggal bír. A tisztokra nem terjed ki ezen alárendeltségi viszony; ezek a hatóságok részéről megkereséseket kapnak, illetve egyetértőleges eljárás céljából a tanácskozába is bevetetnek.

Valamennyi tisztet a király nevezi ki. A szakaszparancsnokot, továbbá a járás és megye székhelyén levő őrsparancsnokot a csendőrségi felügyelő, a községi őrsparancsnokokat a szakasz ajánlatára a századparancsnok nevezi ki.

Hogy a csendőrség katonai jellege csak látszólagos, de valóságban a polgári hatóságoknak van tényleg kiszolgáltatva, mutatja az elmondottakon kívül azon további körülmény is, hogy a szolgálati esküt a megye székhelyén a főispán, valamennyi többi őrsbeli csendőr pedig az alispán előtt köteles letenni s az alispán igazolja az eskülapot is.

Minden altiszt és csendőr a szolgálatban elkövetett büntethető cselekményekért a polgári törvényszék és esküdtisékek előtt vonatik felelősségre; csakis a szolgálaton kívül, esetleg a katonai fegyelem ellen elkövetett cselekményekért büntetettik a csendőr katonai szabályok szerint.

c) Kiegészítés, felszerelés, illetékek.

A csendőrtisztek többnyire a hadsereg lovas állományából vétetnek, de tartalékos vagy már kilépett és jó viseletű tisztok is felvétetnek. Minden csendőrtiszt lovasítva van, de lovat sajátjából köteles venni.

A hadsereg illeték és nyugdíj szabályai a csendőrszolgálatokra is érvényesek.

A csendőrszolgálatosság a kiszolgált hadseregbeli katonának és milicz (dorobanczokból) továbbá a tartalékosokból egészíti ki magát. A csendőrszolgálatosnak Romániában honilletékességgel kell bírnia, írni és olvasni, továbbá a négy alapmódozat szerint számolni tudnia. A jelentkezők életkora 24—40 év között lehet.

A szolgálati kötelezettség a csendőrszolgálatnál öt év; ennek letelte után csakis öt—öt évi szolgálatra kötelezhető minden egyes magát, tehát a szolgálati pótdíj is csak öt év után kezdődik és öt év után szaporodik.

Minden csendőrszolgálatos egyén kötelezi magát, hogy tetteles szolgálati ideje alatt semmiféle más üzletet, különösen kereskedést, korcsmát, bérletet nem tart, sem más által nem tartat.

A megye és járás székhelyén szolgálni öhajót legénység felszerelt írásbeli folyamodványát a századparancsnoksághoz nyújtja be, mely ugy az okmányokat valamint a folyamodót is megvizsgálja és az ajánlatával felszerelt folyamodványokat a prefectus terjeszti elő, a ki aztán a felvétel iránt határoz. A községi csendőrszolgálatosok szolgálni öhajót legénység szintén írásbeli folyamodványt nyújt be az illető községcsoportnak előjáróságához, a hol szolgálni kíván. Ezen folyamodvány ügyét a községi képviselő testület veszi bíráló alá s ha a csendőrszolgálat felvételre alkalmasnak találja, ajánlatát a subprefectus tesz meg, a ki aztán határoz.

A vidéki csendőrszolgálatos ruházata és felszerelése mindenben hasonlít a fővárosi gyalog csendőrszolgálatéhoz, annyi különbséggel, hogy a szolgálatban használandó főveg nem sapka, hanem a tüzoltókéhoz hasonló fekete pléh sisak. A fegyverzet Martini-féle rendszerű hátultöltő puská vágó szuronyval; a szijazat fekete.

A ruházat kivételével a megye és járás székhelyén

levő csendőrszolgálatosok mindenben különbözik a községi örszolgálatosoktól, így az illetékekben is. Ugyan is az örmester szakaszparancsnok havonta 45 frt, örszervező 32 frt 50 krt, csendőr 30 frtot kap; a községi örszolgálatos tizedes örsparancsnoka havonta 22 frt 50 kr., a csendőr 15 frt fizetést kap. A fizetések egy harmada a közetkezés, két harmada pedig fizetés gyanánt szerepel minden szükség fedezésére, kivéve a lakást. A rendfokozatok sorrendét tekintve az étkezési pótlék a külszolgálatban töltött minden napra 50, 37, 25, 15 és 10 krajczárral jár. Miként már fennebb is említve van, szolgálati pótdíj csak 5 évi tetteles szolgálati idő után adatik é. p. a fizetésnek 20 százaléka, 10 évi szolgálat után 30 százaléka és 15 évi szolgálat után 40 százaléka. P. o. egy községi örsparancsnok 10 évi szolgálat után 4 frt 50 kr. pótdíjat kap havonta. A nyugdíjképeség csak a betöltött 15 évvel kezdődik, a ki pedig tetteles csendőrszolgálatának 25-ik évét is betöltötte, annak nyugdíjkeppen teljes fizetésére van igénye. A községi csendőrök sem nem nyugdíjkepesek, sem végkielégítést nem kapnak.

A próbaszolgálat öt hónapig tart, melynek első három hónapját a próbacsendőr a század-állomáson tölti, hol csak fél fizetést kap; a következő két hónap alatt a járás székhelyén vezetetik be a próbacsendőrt a gyakorlati szolgálatba, mely idő alatt háromnegyed fizetésre van igénye.

A felsoroltak alapján könnyű összehasonlítást tenni az azon eredményre jutni, hogy a magyar csendőrszolgálat előnyösebb anyagi viszonyok között van, mint a romániai, nem is említve azon számos más előnyöket és tekintélyt, melyeket a szomszéd állam csendőrszolgálatára csak az eddig említett adatokból kitetszőleg nélkülözni kénytelen.

A luktanyát és ennek berendezését azon megyéknek, járásnak, illetve községnek kell előállítania és tartani tartania, melynek székhelyén a csendőrszolgálat van; míg azonban a tisztek és legénység fizetését, illetékeit, lovat és lóutópót a megye és járás

székhelyén levő csendőrségnek az állam szolgáltatója, addig a községekben levő csendőrörsök ilyenmű költéségei a községeket terheli s innen ered azon körülmény is, hogy egy és ugyanazon hadtest területén, melyen a megye és járás székhelyén levő örsök egyszerre állíthatnak fel, elvileg a községi örsöknek is ugyanakkor kellene létesíttetniök; az is mérvadó, hogy a községek vagy községcsoporthoz anyagi helyzetük megengedi-e a csendőrségre való költségek megfizetését. Már 1895. évben kellett volna Románia többi két hadtestének területén is szerveztetnie a csendőrségnek, de ez elmaradt, részint mert nincs elegendő alkalmas ember s másfelől, mert a községi csendőrörsök még a legelőbb szervezni szándékolt területen sem voltak mindenütt felállíthatók.

a) *Egyéb tudnivalók.*

Romániában is a csendőrség főbb működése a portyázási rendszeren alapszik. Hogy a csendőrség szolgálatban levőnek tekintessék, nem annyira a teljes felszerelés, valamint a fegyverzettel való megjelenség, mint inkább egy a — belügyminisztériumtól kiadott — könyvecske, melybe rövid szolgálati megbízások is iratnak (portyázási könyvecske) s mely nélkül szolgálatilag fellépni nem szabad. A községi örsök csendőreit ezen könyvecskével a megyének a prefectje látja el.

Minden szolgálati fellépésnél, minden büncselekedés nyomozásánál, akár van eredmény, akár nincs; az eljáró csendőr egy «proces verbal» nevű iratot (tényvázlat) köteles szerkeszteni, mely a hatóságnak, illetve bíróságnak adatik át. A «proces verbal»-nak feltétlenül hitelt adnak a hatóságok, míg esetleg az érdekelteknek az ellenkezőt bebizonyítani nem sikerül.

A községi örsbeli csendőr és altiszt — minthogy arra képesítve nincs, — proces verbalt nem vehet fel személyesen, azt helyette a községcsoporthoz tartozó járőrja végzi; különben is a községi csendőrök három hónapon át csak mezőrendőri teendőket végeznek.

A romániai csendőrségnek fegyverhasználati joga kizárólag azon esetre szorítkozik, midőn jogos önvédelem forog fenn; minden más esetben csakis a jelenlevő hatósági közeg rendelkezésére történik a fegyver használata s előre is vajmi ritkának mondhatjuk az ily eshetőség beálltát.

A törzstiszt évente egyszer, a századparancsnok kétszer, a szakaszparancsnok pedig minden hónapban egyszer köteles örsseit megvizsgálni. Minden rendű szemlélő köteles az örs állomásának községi előjáróságánál őrzött egy lajstromba bevezetni a szemlének idejét, az örs állapotát és esetleges megfigyeléseket.

A felsoroltakból látszik, hogy a Romániában szervezett új csendőrség tisztjei a közbiztonsági szolgálatot nem vezetik mint Magyarországon, hanem az oktatás, fegyelem, élelmezés, ruházat, felszerelés és elhelyezéssel foglalkoznak, míg a hatóságnak teljes befolyás és intézkedési jog van engedve a csendőrség felett.

Korai lenne a szomszéd állam új testületének működéséről valamely bírálatot csak meg is kísérleni; a jövő mutatja meg, hogy sok tekintetben sajátosság szervezete mellett mennyire lesz képes az élbe tűzött valóban nagy feladatnak megfelelni és életképességét bebizonyítani. Magyarországra nézve a szomszédos új intézményből legfeljebb azon előny származhatik, hogy innen oda átszökött gonoszok levőnk nem élvezhetnek odaát zavartalan nyugtot, hanem a kölcsönösség elvénél fogva szakszerűbben üldöztetnek s noha a két állam között kiadatási kötelező szerződés nincs, de gyakoribb lesz a törvénysértőknek szórványosan most is előforduló kölcsönös kiadása vagy a határszéligen való toloncolása.

A pettyes szalag.*

Egy magán-detektív kalandjaiból. Irta: A. Conan Doyle.

Április elején történt egyszer, nyolczvanháromban hogy a mint egy reggel fölébredtem, Sherlock Holmes barátomat láttam az ágyam előtt állani, teljesen felöltözve. Lakótársam rendszerint későn szokott kelni s mivel a kandalló órája azt mutatta, hogy még csak egynegyed nyolczra; meglepetten pislogtam föl Sherlock Holmesra, sőt kissé talán mérgesen is, mert én minden dolgomban nagyon rendszeres és pontos szerettem lenni.

— Sajnálom, hogy felzavartam önt Watson, mondá Sherlock Holmes nyugodtan, — de ma ez már közös sorsa édes mindnyájunknak. — Mrs. Hudson, a gazdasszonyunkat, szintén fölverték, ő rajtam adta ki a pontos szerettem lenni.

— Hát mi történt? Tűz van?

— Nem. Kliens van. Ugy látszik, egy fiatal hölgy rendkívül izgatott állapotban érkezett ide és minden áron beszélni akar velem. Lenn várokozik a nappali szobában. Már pedig ha a fiatal hölgyek ilyen korai órában kószálnak a főváros utcáin és zavarnak ki álmos embereket az ágyukból, ez azt jelenti, hogy nagyon sürgős lehet a mondanivalójuk. És ha az eset érdekesnek bizonyulna, meg vagyok róla győződve, hogy ön az elejétől fogva óhajtaná ismerni. Mindenesetre jónak láttam hát, hogy felköltsem önt és megadjam rá az alkalmat.

— Kedves barátom, nagyon köszönöm. Világért sem szerettem volna elmulasztani.

Nem volt nagyobb élvezetem, mint követni Sherlock Holmes az ő nyomozásaiban és csodálni azokat a gyors következtetéseket, melyeket ötletszerűen vont

* A „Pesti Napló” napilap 1893. évfolyamából; a szerkesztőség szives engedelmével.

le a jelenségekből s melyek mégis mindig erős logikai alapon nyugodtak és a legtitokzatosabb körülményeket is bámulatos világossággal derítették ki.

Hamarosan magamra kaptam a ruháimat s pár perc múlva készen voltam arra, hogy barátommal lemenjek a nappali szobába.

Feketébe öltözött és sűrűn lefátyolozott nő ült ott az ablakban a fölállott, a mikor beléptünk.

— Jó reggelt kívánok! szólította meg Sherlock Holmes vidáman. — Sherlock Holmes vagyok, ez pedig meghitt barátom és lakótársam dr. Watson, a ki előtt ép oly bátran beszélhet ön, mintha csak négy szemközt volnánk. Ah, örömmel látom, hogy Mrs. Hudson elég ügyes és tapintatos volt, tüzet gyújtani. Kérem, foglaljon helyet a kandalló mellett s mindjárt hozatok föl egy csésze forró kávé is, mert ön, mint látom, didereg.

— Nem a hidegtől borzongok, — viszonzá halk hangon a nő, mialatt Sherlock Holmes utasításához képest a kandallóhoz ült.

— Hát mitől?

— Pélelemtől, Mr. Holmes. Rettegéstől.

Fölemelte a fátylát, mialatt ezt mondta, és láthattuk, hogy valóban szánalmasan izgatott állapotban van; az arca meg volt nyulva és szinte szürke volt, a szemében pedig oly ijedt kifejezés volt látható, mint valami üldözött állatában.

Vonásaiból és alakjából azt lehetett következtetni, hogy harmincz éves lehet, de a hajában korai ősz szálak mutatkoztak s arczkifezése bágyadt és kétségbeesett volt.

Sherlock Holmes egyetlen gyors pillantással fel fogta állapotát és odafutott hozzá.

— No ne féljen, mondá csillapítóan s előrehajolva, gyöngéden megveregette a karját. — Előre is bizonyos vagyok benne, hogy rendbe fogjuk hozni a dolgot. Vonattal érkezett Londonba, a mint látom.

— Hát ismer, Mr. Holmes?

— Nem; de balkeztyűje tenyerébe egy fél vasúti jegyet látok bedugva, a mely nyilván visszatérő jegy. Igen korán kelhetett utra, mert mielőtt a vaspályához ért, még nagy utat tett meg kétkerekű kocsin, nagy sárban.

Az idegen nő hevesen összerázkódott és ijedten bámult Sherlock Holmesra.

— Nincs ebben semmi titokzatosság, mondá emez mosolyogva. A kabátja bal ujján nem kevesebb, mint hét helyen látok apró sárfoltokat. A sárfoltok még egészen frissek. Ilyen módon csakis kétkerekű kocsin sározhatja össze magát az ember, akkor is csak úgy, ha balkézt ül a kocsi mellett.

— Akárhogyan magyarázza is, Mr. Holmes, anny bizonyos, hogy tökéletesen igaz van, viszonzá a nő. Hat óra előtt indultam el hazulról s husz perczelhet után értem Leatherheadbe, ahonnan az első vonattal jöttem aztán Londonba... Uram, nem viselhetem el tovább ezt a szörnyű izgalmat; ha tovább tartana, bele kellene örülnöm... Senkim sincs, a kihez forduljak... senkim, csupán egy ember van, a ki törődik velem, de az szegény, nagyon keveset segíthet rajtam... Hallottam az ön hírét, Mr. Holmes. Egy Mrs. Farintosh nevű asszonyság beszélt nekem önről, akit ön egy igen nagy bajából segített ki. Ötöle tudtam meg a lakását... Oh, uram, nem gondolja-e, hogy rajtam is segíthetne, vagy legalább hogy egy kis viláosságot deríthetne arra a vak sötétségre, a melyben vergődöm? Ebben a pillanatban nincs még módomban, hogy a szolgálataiért megjutalmazzam, de egy-két hónap mulva férjhez megyek és szabadon fogok rendelkezni a vagyonommal... Meglássa, nem leszek hálátlan.

Holmes visszament az íróasztalához, kivett belőle egy abc-rendes kis könyvet és keresgélt benne.

— Farintosh, mondá azután. Ah igen, emlékszem már az esetre... Az opál-diadém esete volt... Ugy emlékszem, Watson, hogy akkor még nem ismertük egymást...

Azután ismét az idegen nőhöz fordult:

— Csak annyit mondhatok, hogy a legnagyobb örömmel fogok az ön ügyével is épp olyan gondosan foglalkozni, mint annak idején a Mrs. Farintosh esetével. Ami a jutalmat illeti, engem a foglalkozásom magá eléggé megjutalmaz. Szabadságában áll azonban megérteni az esetleges költségeimet, mihelyt módjában lesz... Most pedig, kérem, mondjon el nekünk mindent, a miből véleményt alkothassunk magunknak.

— Ah, sóhajtott fel a nő — helyzetemnek a borzasztósága éppen abban van, hogy aggodalmaim olyan homályosak és gyanúm oly aprólékos körülményekre támaszkodik, hogy még az egy egyetlen jövevény is, a kihez teljes joggal fordulhatok segítségért és tanácsért, mindarra, a mit mondhatok neki, csupán azt feleli, hogy az egész csak ilyen magamfélé ideges leánynek a képzelődése. Nem mondja azt ki világosan, de csillapított feleleteiből és félrebitott tekintetéből kiolvashatom. Önről azonban, Mr. Holmes, azt hallottam, hogy mélyen bele tud pillantani az emberi szív gonoszságának legtitkosabb rejtekébe is. Tanácsot fog talán adhatni, hogyan kerüljék a veszedelmek közt, amelyek környékeznek.

— Beszéljen, kisasszony, figyelemmel hallgatom, biztatá Sherlock Holmes.

— Stoner Helén a nevem s a mostoha-apámnál lakom, ki utolsó sarjadéka a legrégebb angolszász családok egyikének, a stoke-morani Roylottoknak, Barry grófság nyugati határszélén.

Sherlock Holmes ráhagyóan bólintott.

— Nem ismeretlen előttem ez a név, mondá.

— A Roylottok valamikor Angolország leggazdagabb családjai közé tartoztak s birtokuk a határszélén túl átnyúlt északon Berkshirebe, nyugaton Hampshirebe. De a múlt században négy egymásután következett örökös egyiránt pazar és tékozló volt s a család pusztulását betetőzte aztán egy ötödik, a ki kártyás volt. Az egész birtokból csak néhány bold maradt, meg egy kétszáz éves ház, mely maga

is súlyos kölcsönök terhe alatt roskadozik. Az utolsó földcsur ott tengette napjait, az elszegényedett arisztokrata keserves életmódját folytatva az ódon házában; de egyetlen fia, az én mostoha-apám, mikor fölismerde, hogy életét az ujkor követelményeivel kell alkalmaznia, kölcsönt vett föl egy rokonától, a mely lehetővé tette neki, hogy elvégezze az orvosi tanulmányokat; azután pedig kiment Calcuttába, ahol tudományánál és jellembeli tulajdonainál fogva nagy gyakorlatra és jövedelemre tett szert. Egyszer azonban amiatt való dühében, hogy a házában ismételt lopások fordultak elő, holtra verte indiai szolgáját, csak nagynehezen menekült meg a halálos ítéletől. Így is azonban hosszas fogságot szenvedett és azután mint mogorva, kiábrándult ember tért haza Angolországba.

Még Indiában tartózkodása alatt történt, hogy dr. Roylott nőül vette anyámat, Stoner vererőrnagy fiatal özvegyét. Julia nevű festvérem meg én ikrek voltunk s csak kétévesek, mikor anyánk Roylottné lett.

Anyánknak jelentékeny vagyona volt, a mely nem kevesebb, mint évi ezer fontot jövedelmezett s ez a vagyon, illetőleg a jövedelmét teljesen a férjére hagyta, ameddig tudniillik mi nála leszünk, csupán azt kötve ki, hogy ha férjhez megyünk, bizonyos évi járadék illesse meg bennünket.

Kévéssel azután, hogy Angolországba visszatértünk, anyám meghalt. Crewe közelében, egy vasúti baleset okozta szerencsétlen halálát. Dr. Roylott ekkor letett arról a kíséreltéről, hogy Londonban orvosi gyakorlatot teremtsen magának s elvitt bennünket ősi hajlékába, Stoke-Moranba. Az anyámról maradt vagyon jövedelme elegendő volt ahhoz, hogy minden szükségletünket fődözzé és úgy látszott, hogy boldog életünknek semmi sem áll útjában.

De mostoha-apám abban az időben rettentő változáson ment át. A helyett, hogy ismeretségeket kötött volna és ellátogatott volna a szomszédokhoz, a kik eleinte nagyon megörültek annak, hogy a stoke-

morani Roylottok ősi házába ismét beköltözött a régi család egyik sarjadéka: bezárkózott a házába és igen ritkán járt ki s akkor is rúttul összeveszett mindenkivel, a ki csak útjába akadt.

A család férfi-tagjaiban úgy látszik, öröklött baj volt a csaknem őrjüngéssel határos heveskedő természet s mostoha-apámban ezt a szerencsétlen vérmérsékletet csak még jobban kifejlesztette az, hogy hosszas ideig tartózkodott volt a forró égő alatt.

Szegenyletes veszedelmeknek egész sorozata fordult elő, melyek közül kettő a rendőri törvényszék előtt végződött; úgy hogy végtére dr. Roylott valószínűsége lett a falunak s az emberek ijedten futottak el ha meglátták, mert rendkívül erős ember és hangjában teljességgel nem bír magán uralkodni.

A mult héten a falubeli kovácsot a korlátlan kereszttel behajjította a folyóba, és én csakis minden lehető készpénzünknek az összeszedésével tudtam eljéni venni annak, hogy újabb, nagyobb botrány ne keletkezze.

Barátjai egyáltalában nem voltak, kivéven a vándor-czigányokat s ő ezeknek a csavargóknak megengedte, hogy szabadon táborozzanak azon a néhány boldnyi, gazzal benőtt területen, mely a családi birtokból megmaradt, a miért aztán cserébe elfogadta s ő sátraiak vendégzeretét, sőt néha hetekig is odajárt velök kóborolni szerteszét.

Szenvedélyes kedvelője azonkívül az indiai állatoknak és most is tart a házában egy *csita*-párduczot, meg egy páviánt, a melyek szabadon járnak a ház körül s melyektől a falusiak majdnem annyira félnek, mint gazdájoktól.

Elképzelheti, Mr. Holmes, mindezekből, hogy Juliának meg nekem nem volt nagyon kellemes az életünk. Cseléd nem akart nálunk megmaradni és sok ideig magunk végeztünk a ház körül minden dolgot. Julia csak harmincz éves volt, mikor meghalt, de hája már fehéredni kezdett, épp úgy, mint az anyém is.

— A testvére tehát meghalt? — kérde Sherlock Holmes.

— Most két éve. S éppen az ő haláláról akarok önnek szólni, Mr. Holmes, viszonzá a leány. Elképzelheti, hogy olyan életmód mellett, a melyet mi folytatunk, nem igen lehetett arra eset, hogy magunkhoz való leányokkal érintkezzünk. De volt egy nagynénénk, anyámnak hajadon huga, Miss Honoria Westphail, a ki Harrow közelében lakik s a kihez olykor szabad volt el-ellátogatnunk néhány napra. Két évvel ezelőtt is Julia odament a karácsonyi ünnepekre s találkozott ott egy nyugalmazott tengerészornagygyal, a ki megkérte a kezét és a kivel jegyet is váltott. Mostoha-apám az eljegyzésről csak akkor értesült, mikor Julia hazajött és semmi kifogást sem tett a házasság ellen; de két héttel az esküvőre kitűzött nap előtt bekövetkezett az a borzasztó esemény, a mely engem egyetlen társamtól megfosztott.

Sherlock Holmes hátradőlve ült a székében, behunyt szemmel, a zsölle párnájába mélyesztett fejle, de most félig kinyitotta a szemét s rápillantott a látogatójára.

— Kérem, adja elő tüzetesen a részleteket, mondá.

— Könnyen megtehetem, mert annak a rettenetes időnek minden mozzanata mélyen bele van vésődve az emlékezetembe. A családi ház, mint már említettem, igen régi s csupán az egyik fele van használatban. Az épületnek ebben a szárnyában a hálószobák a földszinten vannak, minthogy a nappali szobák az épület középső részét foglalják el. E hálószobák körül az első a dr. Roylotté, a második a Juliáé volt s a harmadik az enyém. Közlekedés a szobák közt nincs, de valemennyinek az ajtaja ugyanegy folyosóra nyílik. Eléggé érhető az, a mit mondok?

— Tökéletesen.

— Mind a három szobának ablakai a púzsitra nyílnak. Annak a végzetes éjszakának az estjén

dr. Roylott korán tért be a hálószobájába, jöllehet tudtuk, hogy nem feküdt le, mert Juliát bántotta az erős indiai szivarjainak a szaga, a melyeket rendszeresen szívni szokott. Julia hát kijött szobájából és ájtott énhozzám. Hosszabb ideig maradt nálam, közelebbi férjhezmeneteléről beszélgetve. Tizenegy óraker fölállott, hogy visszatérjen a szobájába, de az ajtóban megállott és visszazérett rám.

«Holén», mondá, «hallottál te már valakit éjszakanak idején fütýölni?»

«Soha».

«S, ugyebár, lehetetlen, hogy te álmodban fütýölnél?»

«Semmi esetre. Miért ez a különös kérdés?»

«Mert az utolsó pár éjszaka három óra tájban tisztán hallottam valami halk, de éles fütýentést. Nem alszom mélyen s fölédredtem rá. Nem tudom megmondani, hogy honnan hallatszott, talán a szomszéd szobából, talán a púzsitról. Azt gondoltam hát magamban, hogy megkérdezlek, vajjon te hallottad-e?»

«Nem. Nem hallottam. Bizonyosan azok a nyomorult cigányok voltak, a kik körülöttünk tányáznak.»

«Ugy kell lenni. De mégis, ha kívülről jött volna az a fütýölés, csodálnám, hogy te nem hallottad volna.»

«Igen ám, csakhogy én mélyebben alszom, mint te.»

«No de különben nem nagyfontosságú dolog,» mosolygott rám vissza Julia s behúzta maga után az ájtót. Pár pillanattal utóbb hallottam, a mint a kulcsa megfordult a zárban.

— Ez mind igen szép, mondá Sherlock Holmes — hát rendszer szokásuk volt, hogy éjszakára mindig bezárkóztak?

— Mindig.

— És miért?

— Ugy tudom, említettem már, hogy dr. Roylott egy csita-párducot, meg egy páviant tartott a ház körül. Nem éreztük magunkat biztonságban, ha csak jól be nem zárkóztunk.

— Igaz. Kérem folytassa az elbeszélését.

— Nem tudtam elaludni. Valami homályos baljóslatú előérzet zaklatott folyvást. Julia és én, mint már említettem, ikrek voltunk s ön is tudja, milyen finom kötelékek fűzik egybe azokat a lelkeket, a melyek ilyen közeli rokonságban vannak egymással. Viharos éjszaka volt. A szél vadul üvöltött s az eső folyvást verte és paskolta az ablakokat.

Egyszerre a vihar zürzavaros harsogásából élesen kihallatszott egy rémült asszonyi sikoltás. Azonnal megismertem a testvérem hangját. Leugrottam az ágyamról, nagy kendőt kaptam magamra s kirohantam a folyosóra.

A mint az ajtómát kinyitottam, úgy tetszett, mintha halk fűttenést hallottam volna, a milyet Julia említett s pár pillanattal azután valami csattanó hangot, mintha nagy darab érc esett volna le. A mint odafutottam Julia szobájának ajtajához, az nem volt bezárva, hanem lassan fordult meg a sarkában.

Rémülettől megdermedve bámultam rá, — nem tudva, hogy mi fog rajta kijönni. A folyosó lámpájának a világossága mellett Juliát láttam a nyílásban megjelenni, borzadálytól elfehéredett arcczal, segítségért kapkodó kezekkel. . . . Tántorogva jött elő, mint a részeg ember.

Odarohantam hozzá s átfogtam a két karommal, de abban a pillanatban térde megcsuklott s ő leesett a földre. Vonaglott, mint a ki rettenetes kínokat szenved és tagjai görcsösen rángatóztak.

Az első pillanatban azt hittem, hogy meg sem ismert, de a mint föléje hajoltam, elsikoltotta magát, s olyan hangon, a melyet sohasem fogok elfelejteni, azt mondta:

«Nagy Isten! Helén! A szalag! A pettyes szalag! Szeretett volna még egyebet is mondani s újjával a mostoha-apám szobája felé mutogatott, de újjabb görcs fogta el és fullasztotta torkába a szót.

Kirohantam, hangosan kiáltva mostoha-apám-

nak, de ő már hálóköntösben elibém sietett a szobájából.

Mikor Juliához visszaérkeztünk, a szegény leány már eszméletlen volt és jöllehet mostoha-apám szesz öntött le a torkába és orvosi segélyért küldött a faluba, minden erőfeszítés hasztalan volt, mert Juliából mindjobban elszállt az életerő s csakhamar meg is halt a nélkül, hogy az eszméletét visszanyerte volna.

Ilyen volt a vége az én szeretett, egyetlen testvéremnek.

— Álljunk meg csak egy pillanatra, mondá Sherlock Holmes. Bizonyos ön abban, hogy fűttenést és valami érces csattanást hallott? Meg merne rá esküdni?

— Ugyanezt kérdezte tőlem a vizsgálatot végző coroner is. De erős a benyomásom, hogy jól hallottam. Ámbár a vihar zugása és az ódon ház recsegé-ropegása közepett nem lehetetlen, hogy csalódtam.

— Fel volt öltözve a testvére?

— Nem. Csak az éjjeli pongyola volt rajta. Jobb kezének az ujjai közt egy elégett gyujtószálnak a végét s balkezeében egy gyujtószálas skatulyát tartáltak. . .

— A mi azt mutatja, hogy világot gyujtott és szétmészett, mikor a támadás érte. Ez nagyon fontos körülmény. És minő következtetésre jutott a coroner?

— Nagy gonddal ejtette meg a vizsgálatot, mert dr. Roylottnak a magaviselete régóta hírhedt volt az egész környéken; de képtelen volt bárminő kielégítő magyarázatot találni a halálra. Az, a mit én mondhattam, azt bizonyította, hogy az ajtó belülről be volt zárva, az ablakokat pedig ódivatú fatáblák zárták el, széles vasreteszekkel, melyeket minden este föltettek. Gondosan megvizsgálták a falakat is, és azt találták, hogy mindenütt tökéletesen épek; ugyanily gondossággal vizsgálták meg a padlókat is, és az eredmény ugyanaz volt. A kürtő széles ugyan, de négy erős vasrúd zárja el, úgy hogy

azon senki sem juthatott be a szobába. Kétségtelenül bizonyos tehát, hogy Julia egészen egyedül volt mikor végzeté elérte. Azonkívül pedig az erőszaknak semmi nyoma sem volt rajta fölfedezhető.

— Hátba méreg volt? . . .

— Az orvosok ezt is vizsgálták, de eredménytelenül.

— Mit gondol tehát, mi okozta a boldogtalan teremtetés halálát?

— En azt hiszem, hogy a pusztá félelem és ideg rázkódás ölte meg, habár el nem tudom képzelni, hogy mi okozta ijedelmét.

— A cigányok ott voltak akkor a ház körül?

— Ott. Mindég van ott belőlük egy-egy csapa.

— Úgy? És mit következtettek önök a halálának abból a szavából, hogy «szalag . . . . . pettyes szalag?»

— En néha azt gondoltam magamban, hogy az csak az önkívületben kifejtett értelmeflen szavak voltak, néha pedig olyasmi jutott eszembe, hogy a célzás is lehetett a cigányokra, a kik mindenféle tarka-barka szalagokat, pettyes kezkenőket viselnek a hajjukban és a fejükön . . .

Sherlock Holmes a fejét rázta, mint a ki korábban sincs megelégedve a hallott magyarázattal.

— Ez nagyon is erőltetett magyarázat lenne, — mondá. Kérem, kisasszony, folytassa az elbeszélést.

— Azóta két év mult el s az én életem attól az időtől fogva magányosabb volt, mint valaha. De egy hónappal ezelőtt egy igen kedves barátom, a ki évek óta ismerem, megtisztelt azzal, hogy megkért a kezemet. Percy Armitagének hívják, a második fia a Crane Waterben, Reading közelében lakó Mr. Armitagének.

Mostoha-apám semmi kifogást sem tett e házasság ellen s a tavaszon meg is tartjuk az esküvőt.

Két nappal ezelőtt tatarozási munkákat kezdtek az épület balszárnyában s áttörték az én hálószobám falát is, úgy, hogy át kellett huzcolkodnom abba

a szobába, a melyben testvérem meghalt s abban a ágyban kell hálnom, a melyben ő hált.

Elképzelheti hát, Mr. Holmes, szörnyű ijedtséget, midőn a mult éjjel, a mint álmatlanul fektüdtem az ágyban és az ő borzasztó halálán tünődtem: egyszerre csak meghallottam az éjszaka néma csendben azt a halk füttyentést, mely előhírnöke volt az ő halálának . . .

— Felugrottam s meggyújtottam a lámpát, de a szobában semmi sem volt látható.

Sokkal jobban fel voltam izgatva, semhogy azután újra lefekhettem volna. Így hát felöltöztem s a mint megvirradt, kilopóztam a házból, fogadtam a foronában egy kétkerekűt és elhajtottam Leatherheadbe a vasúthoz s egyenesen azzal a czéllal jöttem be Londonba, hogy önt fölkeressem és kikérjem a tanácsát.

— Nagyon okosan tette, mondá Sherlock Holmes. De ezzel mindent elmondott már?

— Mindent.

— Miss Roylott, nem mindent. Ön leplezgeti a mostoha-ujját.

— En? Hogyan érti ezt, Mr. Holmes?

Sherlock Holmes felelet helyett feltúrte a csipkedot a leány térdén nyugvó kézről, melynek fehér ujjakján most öt sápadt folt, egy erőszakos kéz ujjának a nyoma lón látható.

— Ez kegyetlen bánásmódot árul el, mondá Sherlock Holmer egyszerűen.

A leány mélyen elpirult s újra betakarta keze ujjait.

— Ó nagyon indultos [ember, mondá — s talán maga sem tudja, hogy mekkora ereje van.

Hosszas csend következett most, mely alatt Sherlock Holmes a tenyerébe támasztott állal bámult a vandalló ropogó tüzébe.

— Ez nagyon bonyolult dolog, szólalt meg végre. Kérem apró részletet van, a melyet ismerni szeretnék, mielőtt elhatároznám, hogy minő lépéseket

tegyünk. Másrésről azonban egyetlen perczet sem szabad elveszitenünk. Ha ma kimennék Stoke-Moranba, lehetséges volna-e megnézniünk azokat a szobákat, a nélkül, hogy mostoha apja megtudná?

— Véletlenül éppen arról beszélt tegnap, hogy ma igen fontos dologban Londonba jön. Valószínű, hogy egész nap itt marad s hogy ennél fogva senki sem fogja önököt ott háborgatni. Van ugyan most már gazdasszonyunk, de az vén és együgyű és könnyen elküldhetem valahová, hogy útban ne legyen.

— Nagyon derék.

Sherlock Holmes most hozzám fordult:

— Nincs ellenére ez a kis kirándulás, Watson? Kérdé.

— Legkevésbé sem.

— Akkor hát mind a ketten kimegyünk, szólta Sherlock Holmes a látogatónkhoz. Hát önnek mi a szándéka, kisasszony?

— Ha már a városban vagyok, el szeretnék itt végezni egy-két apró dolgot. De a tizenkét órával vonattal haza megyek, hogy idejekorán otthon legyek az önök elfogadására.

— A korai délutáni órákban ott leszünk. Nekem is van még egy kis elvégezni való dolgom. Nem maradna itt reggelire, kisasszony?

— Köszönöm, sietnem kell. A szívem már is meg van könnyebbülve attól, hogy szörnyű helyzetemet elmondhattam önnek. Délután tehát elvárom az urakat.

Azzal visszabocsátotta arczára a sűrű fekete fityolt és kisuhant a szobából.

— Nos, mi véleménye van a dologról, Watson? Kérdé Sherlock Holmes, a székében hátradölvé.

— Úgy látszik, igen sötét és baljóslatú história. — Bizony sötét és nem kevésbé baljóslatú.

— De ha ennek a leánynak igaza van, midőn azt mondja, hogy a padlózat és a falak épek s hogy az ajtó, ablak és kürtő mind olyan, hogy rajtuk senki be nem juthatott a szobájába: akkor a test-

vérének kétségtelenül egyedül kellett lennie, mikor a szobát az öngyilkos végezte elérte.

— Hát azok az éjszakai füttventések, meg a halkló leány sajtóságos szavai?

— El sem tudom képzelni.

— Ha egybeveti az éjszakai füttöléseket, a cigányok jelenlétét, a kik bizalmas lábon állanak dr. Roylottal, továbbá azt a körülményt, hogy alaposan van föltenni, hogy dr. Roylottnak érdekében lehetett meggátolni mostoha-leányainak a férjhezmenetelét, úgyszintén a halkló leánynak azt a szavát, mely a cigányok tarka kendőire látszik utalni, s végre azt a tényt, hogy Miss Stoner valami érezes szótanást hallott, melyet például az idézhetett elő, hogy az ablakot elzáró vasrudak egyike visszazökent a csapjába: ha, mondom, mindezt egybevetjük, egy hiszem, elegendő okunk van föltenni, hogy a leány nyitja ott keresendő.

— De hát mit csináltak volna a cigányok?

— Azt magam sem tudom elgondolni.

— En sok ellenvetést találok e föltevés ellen.

— Magam is. És épp ez okból megyünk ki ma délután Stoke-Moranba. Szembélyes meggyőződést akarok szerezni arról, hogy azok az ellenvetések csakugyan megállnak-e, vagy pedig valahogyan kiagyarázhatók... Hát ez mi az ördög?... Ezt a felkiáltást Sherlock Holmesból az a körülmény csalta ki, hogy a szoba ajtaja hirtelen felrúgódott s a nyílásban egy óriási ember-alak jelent meg. Öltözéke sajtóságos vegyüléke volt a városinak és falusinak: magstetejű fekete kalap, hosszú kabát, magas kamásli és a kezében vadászkorbács.

Olyan szüles ember volt, hogy a kalapja teteje már az ajtó szemöldökfájához és olyan testes, hogy egészen betöltötte az ajtó-nyílást. Széles arca mennyi rünczezel volt telebarázdálva, sárgára volt színezve a naptól s minden gonosz szenvedélynek a lejegét viselte magán.

Hol az egyikünkre, hol a másikunkra nézett mé-

Ilyen üdö, mérges szemével, melyek a kiálló. csontrorral együtt valami dühös, vén ragadozó madárrá tették hasonlónvá.

— Melyiköjök a Holmes? kérdé.

— En volnék, uram, de nekem viszont nincs szerecsém... mondá Sherlock Holmes nyugodtan.

— En dr. Grimesby Roylott vagyok, Stoke-Morrahból.

— Örvendek, doktor úr, viszonzá Sherlock Holmes nyájasan. Kérem, foglaljon helyet.

— Észem ágában sincs. A mostoha-leányom itt volt. Követtem a nyomát. Miket mondott önnek?

— Hűvös idők jártak mostanában, mondá Sherlock Holmes.

— Miket mondott önnek? kiáltá dühösen a vén ember.

— De úgy hallom, a sáfrány jónak ígérkezé folytatá Sherlock Holmes zavartalanul.

— Ah! Figurázik velem? szolt dr. Roylott, előbb lépve s a vadászkorbácsával hadonázva. Ismerem magát, hogy milyen gazficzkó! Hallottam híré! Maga az a Sherlock Holmes, a ki minden lében kanál!

Sherlock Holmes mosolygott.

— Holmes, a szimatoló!

Sherlock Holmes még jóízűbben mosolygott.

— Holmes, a mihaszna, a fogdmegek hátramoszítója!

Sherlock Holmes hangosan nevetett.

— Uraságotnak a társalgása valóban élvezetes, mondá. Kérem, ha kimegy, húzza be az ajtót, mert nagy a légvonat.

— Majd akkor megyek, ha elmondtam azt, a mi akarok. Bele ne ártsa magát az én dolgaimba, annyit mondok. Tudom, hogy Miss Stoner itt volt — utána jöttem! Veszedelmes ember vagyok, ha kikötnek velem. Nézze.

S gyorsan előre lépve, fölkapta a piszkavasat és hatalmas barna kezeivel begörbítette.

— Vigyázzon rá, hogy a kezem közé ne kerüljön.

mondá fenyegetően s a begörbített piszkavasat a kandallóba dobva, kirobogott a szobából.

— Roppant szeretetreméltó embernek látszik, mondá Sherlock Holmes nevetve. En nem vagyok olyan természetes, mint ő, de ha itt maradt volna. megmutathattam volna neki, hogy az én fogásom sokkal gyöngébb, mint az övé.

Azzal fölvette a piszkavasat és egy hirtelen erőszakkal újra kiegyenesítette.

— Micsoda pimaszság, összetéveszteni engem a hatalmas rendőrséggel! folytató Sherlock Holmes. Ez az a kis epizód csak annál érdekesebbé teszi a romozásunkat és reményilem, hogy kis barátnőnk nem fogja megadni vigyázatlanágának az árat, hogy az a vad barnammal meglesette magát.

Most pedig, kedves doktorkám, felhozzatjuk a regálunkat és azután elmegyek a hatósághoz, a hol amely adatot vélek beszerezhetni, a melyek hasznukra lehetnek ebben a kutatásban.

*

Körülbelül egy óra volt már, mikor Sherlock Holmes a városból hazajött. Egy ív kék papiros volt a kezében, telefirkálva számokkal és jegyzetekkel.

— Lúttam az elhunyt asszony végrendeletét, mondá. Hogy teljes jelentőségét megállapíthassam, kellett számítanom az illető befektetések mostani árait. A teljes jövedelem, mely az asszony halálakor kevés híján ezerszáz font volt, most a gazdasági árak hanyatlása következtében nem több, mint hatszázötven font. Mindenki leánynak kétszázötven font jár arra az esetre, ha férjhez megy. Világos tehát, hogy ha mind a két leány férjhez ment volna, azok a szép úrnak alig maradt volna valamicskéje. Át egynek a férjhezmenetele is eléggé megrövidíté. Elég az hozzá, a délelőtti munkám nem szertt kárba, mert hiszen bebizonyította, hogy dr. Roylottnak igen-igen alapos oka van arra, hogy minden ilyen szándéknak útját állja.

És most, kedves Watson, ez sokkal komolyabb dolog, semhogy hiába fecsérelhetnők az időt, kivéve, hogy az öregnek tudomása van róla, hogy érdekeltünk a dolgai iránt; így hát, ha készen van, bekocsit hozatunk és kihajtatunk a vasúthoz. Nagyon lelemnék kötelezve, ha zsebébe csúsztatná a revolverét. Az ilyen Eley-féle «No. 2.» kitűnő ellenében az olyan uriemberekkel szemben, a kik piszok vasakra is görcsöt tudnak kötni. Egy revolver meg egy fogkefe, úgy hiszem mindaz, a mire szükségünk van.

A pályaházban éppen szerencsésen értük meg a leatherhead-i vonatot. Az állomáson aztán kocsibéreltünk s négy-öt angol mérföldnyire hajtatottuk a surreyi kedves útvonalakon. Gyönyörű volt, csillogó verőfényűvel, bárányfelhős kék ég alatt. A fák és útszéli bokrok most eresztették első zsebhajtszákaikat és a levegő tele volt a nedves talaj kellemes illatával.

Reám legalább élénk benyomást tett a szerkesztés kikelet kedvessége és a reánk váró titokzatos feladat borús volta közt való ellentét. Utitársam kocsiján ült, összefont karokkal, szemére hűvös kalappal s mellére horgasztott fővel, a legmélyebb gondolkodásba merülve.

Egyszerre azonban fölirezent, a vállamra vert keresztül mutatott a mezőségen.

— Nézzen csak oda, mondá.

Sűrű pagony húzódott fölfelé egy nyelhe lejtő melynek a tetején aztán erdővé tömörült. A lombok közül valami igen régi urilaknak a kéményei magas tetőzete nyultak ki.

— Stoke-Moran? — szólótt Sherlock Holmes a kocsisához.

— Igenis, uram, a dr. Royleft háza, felelt az ember.

— Valami építkezés folyik ott — mondá tovább Sherlock Holmes. Épp amiatt igyekszünk oda.

— Amott a falu, — mondá a kocsis, egy esz-

zaktetőre mutatva, melyek kissé odább, balra látszóttak. De ha a házhoz akarnak menni az urak, hamarabb odaérnek, ha ezen a meredeken felhajtatunk s aztán gyalog vágnak keresztül a mezőn. Amott az út, a hol az a hölgy járkal.

— Az a hölgy, ha nem tévedek, Miss Stoner, egyez meg Sherlock Holmes, ernyőül tartva kezét szemé fölé. Igen, úgy hiszem, legjobb lesz, ha gyalog megyünk.

Leszálltunk a kocsiról s kifizettük az embert, a ki nyomban visszahajtott Leatherheadbe.

Jónak láttam — mondá Sherlock Holmes, a mint fölfelé baktattunk a domboldalra — azt hitetni elszé az emberről, hogy mint építészek jövünk ide, hogy valami más üzleti dologban. Így aztán nem fog valaki mási... Jó napot, Miss Stoner! A mint a falu, szavunknak állottunk.

Miss Stoner ugyanis, a mint meglátott bennünket, sietve jött elibünk, arczán a legnagyobb öröm kifejezésével.

— Olyan nehezen vártam önöket! kiáltá, melegen szorítva kezét mind a kettőnkkel. Pompásan üdvözlött minden. Mostoha apám Londonba ment és nem valószínű, hogy estig hazajön.

— Volt szerencsénk a doktor úrral megismerkedni, mondá Sherlock Holmes s pár szóval elmondta a történeteket.

Miss Stonernek még az ajka is elfelhéredett, a mint hallgatta.

— Szent Isten, hát utánam jött? kiáltott föl.

— Úgy látszik.

— Olyan ravasz, hogy sohasem tudom, mikor nyúlok előtte biztonságban. Vajjon mit fog mondani, ha hazajön?

— Vigyáznia kell magára, mert úgy eshetik, hogy magánál még ravaszabb embert találhat a nyomán. Önnek ma éjszakára be kell előle zárkóznia. Ha mostoha-ajja mégis erőszakoskodnék, elviszszük őt a nagynénjéhez, Harrowba... De most a lehető

legjobban kell fölhasználnunk az időnket. Szíveskedjék hát megmutatni nekünk azokat a szobákat, a melyeket meg kell vizsgálnunk.

Az épület sűrű moh-lepte kövekből állott, magas középrésszel és két görbe szárnyval, a melyet úgy nyultak ki belőle, mint a ráknak a lábai. E szárnyak egyikében az ablakok ki voltak törve és be-deszkázva, a tető pedig részben beszakadva. Valóságos rom. A középső rész alig volt jobb állapotban, de a jobboldali szárny lakható volt s az ablakok két függőyei s a kémények füstbodorai azt mutatták, hogy ott lakik a család. A szögletfalhoz építőállvány volt támasztva s egy helyen a fal be is volt törve, de kőműves vagy egyéb munkás nem volt látható.

Sherlock Holmes föl s alá járkált a rosszul gondozott pázsit szélén s mély figyelemmel nézegette az ablakok külső részét.

— Ez, ha jól tudom, annak a szobának az ablaka, a melyben ön szokott volt hálni; ez a középső volt a testvére szobája s ez a harmadik a dr. Roylotté, nemde?

— Úgy van. De én most a középső szobában hállok.

— A javítási munkálatok miatt, a mint tudom. Mellesleg megjegyezve, azon a szögletfalon egyáltalában nem látszik, hogy sürgős javításra lett volna szükség.

— Nem is volt. Én azt hiszem, hogy az egész csak kifogás akart lenni arra, hogy engem a szobámból eltegyenek.

— Ah, mond valamit! Ugyebár, ennek a keskeny épület-szárnynak a tulsó felén huzódik végig az a folyosó, a melyre a három szoba ajtaja nyílik? Azon is vannak ablakok, nemde?

— Vannak, de csak igen aprók. Nem mászhatnak be rajtok senki.

— Minthogy önök mind a ketten bezárták éjszakára az ajtókat, a szobáik arról az oldalról hoz-

férhetetlenek voltak. Kérem most menjen be a szobájába és reteszelve be a fatáblákat, mint éjszakára szokta.

A leány engedelmeskedett és Sherlock Holmes gondos vizsgálódás után a nyitott ablakon keresztül, mindenféle módon próbálta fölfeszíteni a táblákat, de sikertelenül. Akkora hasadék sem volt rajtok, hogy egy késnek a pengéjét be lehetett volna dugni a varretesz kiemelése végett.

Azután a nagyító üvegével megvizsgálta a sarokokat, de azok tömör vasból voltak, erősen belefele a falazatba.

Hm! dünnögött Sherlock Holmes, némi zavartottsággal vakarva az állát, — a föltevéssem tagadhatatlannal nehézségekre ütközik. Ezeken a fatáblákon senki sem juthatott be, ha el voltak reteszelve. Lassuk már most, hogy belől találhatunk-e valami felvilágosítást.

Keskeny oldal-bejárás vezetett a fehérre meszelt folyosóba, melyre a három hálószoba ajtaja nyílt. Az első szobát Sherlock Holmes meg sem akarta nézni; így hát egyenesen a másodikba mentünk be, abba, a melyben Miss Stoner most hált s a melynek a testvére meghalt.

Nyújas külsejű szobácska volt ez, alacsony mennyezettel és nyitott kandallóval, a melyeneket a régi angol falusi házakban találhatni. Az egyik szögletben barna fiókos szekrény állott, a másikban pedig keskeny ágy. Az ablaktól balkézre volt a toalettkomodal. Ezeken kívül még két szék egészítette ki a szoba szerény bútortzatát.

A padozat közepére szőnyeg volt terítve. Köröskörül a padló meg a falak borítása barna, szürárgta gyapból állott, mely olyan réginek látszott, hogy nyilván a ház építése idejéből való volt még.

Sherlock Holmes az egyik széket fölrühzta egy rakba, ráült és hallgatagon nézelődött a szobában köröskörül, föl és alá a falakon, mintha minden egyes részletet pontosan a szemébe akarna gyűjteni.

— Hová szól ez a csengetyű? kérdé végre, egy vastag zsinórra mutatva, mely a mennyezetről az ágy mellett csüngött le, még pedig úgy, hogy a bojtja a párnán nyugodott.

— A gazdasszony szobájába, felelt rá Miss Stoner.

— Ujabbnak látszik a főbbi holminál, nemde?

— Igen. Csak két éve, hogy föltették.

— Az elhunyt Miss Stoner kívánságára, ugyebár?

— Nem. Sohasem hallottam, hogy használta volna.

Hiszen ugys magunknak kellett a szükségleteinkről gondoskodnunk, mert cseléd, a mint már említettem, nem akart nálunk megmaradni.

— Igazán, nem igen volt hát rá szükség, hogy éppen ilyen díszes zsengetyűzsinórt tegyenek ide... Bocsánatot kérek most egy pár pillanatra — a padlót akarom vizsgálni.

Azzal levetette magát a padlóra s kezében a nagyító-üveggel gyorsan máskált négykézláb ide-oda, nagy gondnal vizsgálta a deszkaszálak közt látható hasadékokat. Végre az ágyhoz jutott és jó darabig nézegette merőben s azután föl s alá járta a szemét a falon.

Azután föllállott, kezébe fogta a csengetyű-zsinórt és megrántotta.

— Ni, hisz ez nem is csengetyű, mondá.

— Nem szól?

— Nem bizony. Nem is csengetyű-dróthoz van erősítve... Ez nagyon érdekes. Nézzék csak, a zsinór egyszerűen rá van akasztva egy horgas szögre, éppen ott, a kis szelelőlyuk fölött.

— Milyen különös! mondá Miss Stoner. Ezt én még sohasem vettem észre.

— Igazán különös! mormogá Sherlock Holmes, szórakoztatan rángatva a zsinórt. Van ebben a szobában még egy-két más dolog is, a mi meg lehetetlenülhet az, a kis szelelőlyukat furt át egy másik szobába, holott ugyanazzal a fáradsággal a külső levegővel létesíthetett volna közlekedést!

— Ez is újabb időből való, mondá Miss Stoner. — Körülbelül abból az időből, mikor a csengetyű-zsinórt föltették, nemde?

— Igen. Akkor sok apró változtatást tettek a házon.

— Úgy látszik, nagyon érdekes változtatások voltak azon — néma csengetyű-zsinórok, a melyek sehova sem csöngetnek!... Szives engedelmével, Miss Stoner, most átteszszük a kutatásunkat a harmadik szobába.

Dr. Roylöttnak a szobája tágasabb volt, mint a mostoha-leányáé, de épp olyan egyszerűen volt butorozva, mint amaz.

Tábori ágy, könyvekkel megrakott kis faállvány (a könyvek nagyjából tudományos munkák voltak), az ágy mellett karosszék, a fal mellett egy közönséges faszék, továbbá egy kerek asztal, meg egy nagy vas pénzes szekrény — ezek tüntek legelőször is szembe.

Sherlock Holmes lassan járta körül a szobát s minden egyes butordarabot a legnagyobb érdeklődéssel nézett meg.

— Mi van ebben? kérdé, a pénzes szekrényre mutatva.

— Mostoha-apám az irományait tartja benne.

— Ah, hát látta ön már a belsejét?

— Csupán egyszer, néhány évvel ezelőtt. Emlékszem, hogy tele volt irományokkal.

— Nincs benne... például... macska?

— Oh, dehogyl! Milyen különös gondolat!

— Különös? Nézze csak!

Azzal Sherlock Holmes levett a vasszekrény tetejéről egy kis csészét, a melyben tej volt.

— Nem, nem. Nincs macska a házukban. De igenis van egy csita, meg egy pávián.

— Hju, persze, persze. Hát hiszen a csita nem is egyéb, mint nagyobbfajta macska, de egy csésze tej mégsem látszik elegendőnek a szükségletei kielégítésére... Most még csak egy dolgot akarnék tüzetesebben megnézni.

Azzal leguggolt a faszék elé s a legnagyobb figyelemmel nézegette az ülést.

— Köszönöm szives túrelmét, — mondá végül, fölállva és nagyítóüvegét a zsebébe téve. Ezzel készen volnánk. . . Nini, lát ez mi? . . . Nagyon érdekes!

Az, a mi a figyelmét magára vonta, nagyon közönséges holmi volt: kicsiny kutyakorbács, mely az ágy egyik szögletére volt akasztva. Az a különösség azonban mégis meg volt rajta, hogy a szíja föl volt kunkorítva és a vége megkötve, úgy, hogy hurokra volt húzható.

— Mit szól ehhez? Watson? kérdé tőlem Sherlock Holmes.

— Közönséges kutyakorbács. De nem tudom, mire való rajta ez a hurok.

— Nem közönséges jelenség, ugyebár? . . . Óh istenem, gonosz világ ez és ha tudományos ember vetemedik büntetetre, az majdnem kifirkészhetetlen, mondá Sherlock Holmes, rejtelmes komolysággal.

Azután Miss Stonerhez fordult.

— Úgy hiszem kisasszony, itt most már cseget láttunk és ha megengedi, kimegyünk a pázsitra.

Sohasem láttam Holmes barátomnak az arcát olyan kegyetlen kifejezésűnek, sem a homlokát olyan sötétnek, mint most, mikor kutatásának a színterét elhagytuk.

Fel s alá járkáltunk egy darabig a pázsit szélén és Miss Stoner meg én egyiránt tartózkodtunk attól, hogy barátunkat kizavarjuk a gondolataiból, melyekbe mélyen el volt merülve.

Végre megszólalt.

— Igen fontos, Miss Stoner, hogy mindenben szigorúan kövesse az utasításaimat.

— Föltétlenül rendelkezésére állok.

— A dolog sokkal komolyabb, sem hogy legkevésebbé is szabad volna habozni. Az élete függhet attól, hogy miként engedelmessékedik.

— Teljesen az ön kezébe adom magamat.

Először is hát: nekem és Watson barátomnak az ön szobájában kell töltenünk az éjszakát.

Miss Stoner meg én a legnagyobb meglepettséggel néztünk Sherlock Holmesre.

— Igenis, ott kell töltenünk az éjszakát. De had! magyarázzam meg a dolgot világosabban. Ugyebár, az amott a falubeli vendégfogadó?

— Igen, a Korona.

— Nagyon jól van. Ezek az ablakok odalátszanak, ugyebár?

— Mindenesetre.

— Nos hát, önnek, ha majd dr. Roylott hazajön, be kell zárkóznia a szobájába, azzal a kifogással, hogy főfájása van. Azután, mikor hallani fogja, hogy dr. Roylott a szobájába tért lefeküdni, ön kinyitja az ablaka fatábláit s az ablak párkányára teszi a lámpát. Ez nekünk jeladás lesz. Azután magához véve mindazt, a mit éjszakára szükségesnek tart, átmegegy abba a szobába, a melyben azelőtt szokott volt hálni. Bizonyosra veszem, hogy az építkezés dacára ki fog ott húzhatni egy éjszakát.

— Oh igen, nagyon könnyen.

— A többit pedig csak bizza ránk.

— De mit fognak önök tenni?

— Az éjszakát az ön szobájában töltjük és meglessük, mi okozhatta azt a neszt, a melytől ön annyira megrejtett.

— En úgy hiszem, Mr. Holmes, hogy ön már előre is tisztában van azzal, hogy mit fog ott találni, mondá a leány, kezét Holmes barátomnak a karjára téve.

— Igaza lehet.

— Akkor hát, az Isten szerelméért, mondja meg, hogy mi okozta testvéremnek a halálát.

— Világosabb bizonyítékokat szeretnék nyerni, mielőtt nyilatkoznám.

— De annyit legalább megmondhat, hogy jól sejték-e, midőn azt gondolom, hogy valami hirtelen jedség ölte meg.

— Nem, ezt nem gondolnám. Azt kell föltennem, hogy valami más, sokkal kézzelfoghatóbb oka volt annak . . . De most, kedves Miss Stoner, el kell önt hagynunk, mert ha dr. Royleft hazajönne s benünket meglátna, akkor hiábavaló lenne az egész utazásunk . . . Isten önnel Miss Stoner! Legyen bátor és ne csüggedjen, mert ha azt teszi, a mit mondtam, egészen bizonyos lehet abban, hogy mihamarább eloszlatjuk azokat a veszedelmeket, a melyek önt fenyegetik.

Azzal átmentünk a Koronába s mindjárt kaptunk is egy hálószobát meg egy nappali szobát. Az emeleten volt mind a kettő s az ablakunkból kényelmesen áttekinthettünk a dr. Royleft házára s nevezetesen az ódon épületnek arra a szárnyára, a melyben laktak.

Beesteledéskor láttuk dr. Royleftot, a mint két-kerekűjén elrobogott a vendégfogadó előtt, hatalmas alakja magasra nyulván föl a kocsigyerekek mellett, ki a lovat hajtotta. A fiúnak nyilván kissé nehezen ment a nagy vaskapu kinyitása, mert hallhattuk a doktor nyers, öblös kiabálását s láthattuk fölemelt öklét, melylyel a gyerekek fenyegette. Azután behajtottak a kapun s pár perczezel utóbb világságot láttunk kigyuladni a fák közt. Lámpát gyújtottak az ebédlőben.

— Tudja-e, Watson, szólalt meg egyszerre Sherlock Holmes, a mint csöndesen ültünk együtt az öregbedő esthomályban, — hogy némi lelkiismereti aggodalmam van az ellen, hogy önt magammal vigyem? Határozott veszedelemmel fog járni ez a vállalkozás.

— Vetheti-e hasznomat?

— Jelenléte, úgy lehet, megbeesülhetetlen.

— Akkor mindenesetre elmegyek önnel.

— Nagyon lekötelez.

— Ön veszedelemről beszél. Nyilván többet látott hát azokban a szobákban, mint a memyi én előttem látható volt.

— Látni nem láttam többet, de valószínű, hogy valahivvel többet okoskodtam ki a látottakból, mint ön. Én azt hiszem, hogy ön is látta mindazt, a mit én láttam?

— Semmi figyelemreméltót sem láttam, csupán azt a csengetyű-zsinórt; de hogy az micsoda czélra szolgálhat: megvalloam, nem tudom elképzelni.

— Látta a szelelő lyukat is?

— Láttam: de úgy gondolom, az nem olyan szokatlan dolog, hogy két szoba közt efféle kis nyílás legyen. Olyan kicsi az a nyílás, hogy alig férne rajta keresztül egy patkány.

— Tudtam, hogy szelelő lyukat fogunk találni, mielőtt még Stoke-Moranba jöttünk.

— De, kedves Holmes, hogy mondat már illet?

— Igenis tudtam. Emlékezhetik rá, hogy miss Stoner az elbeszélésében azt mondta, hogy testvére a szobájában érezhette a doktor erős szivarjainak a szagát. Ez pedig természetesen rögtön arra a föltevésre készíti az embert, hogy a két szoba közt valami közlekedésnek, nyílásnak kell lenni. Hogy az a nyílás mindenesetre kicsiny, ezt abból következtettem, hogy a hivatalos vizsgálatkor nem vették észre. Magasan kellett tehát lennie s így csakis szelelő-lyukra gondolhattam.

— De mi rossz, vagy gyanus lehet abban?

— A körülmények összetettségétől mindenesetre legalább is feltűnő. Szelelő-lyukat furnak, csengetyű-zsinórt akasztanak föl s egy leány, a ki ott hál az ágyban, meghal. Nem öltik önnök szemébe, hogy mindez nagyon feltűnő esik egybe?

— Semmi összefüggést sem tudok látni a három dolog közt.

— Hát azon az ágyon nem vett észre valami különösöt?

— Nem.

— Az ágylábak pántokkal a padlóhoz vannak rögzítve. Látott ön már valaha ilyen leszögezett ágyat?

— Nem mondhatnám, hogy láttam volna.

— A leány nem mozdíthatta el helyéből az ágát. Változatlanul ugyanegy helyben kellett annak maradnia, ugyanabban a viszonylagos helyzetben a szelelő-lyukhoz, meg a kötélhez, — mert egyszerűen csak kötélnék nevezhetjük; hiszen világos, hogy egyesengetyű-szárnak sohasem is volt szánva.

— Holmes! kiáltottam föl erre, — homályosan rémleni kezd előttem, hogy mire céloz. Úgy látszik, éppen idejében jöttünk ide, hogy megakadályozzuk egy agyafurt és borzasztó bűntettet.

— Valóban agyafurt és valóban borzasztó. Ha orvos vetemedik bűntetetre, akkor a legelső gonosztevők közé tartozik. Van hidegvére, higgadtsága és van tudománya. Palmer és Pritchard a legelső bűntetők is túltesz. Reményilem azonban, kedves barátom, hogy mi meg őrajta fogunk ki. De sok borzalmat kell kiállanunk, mielőtt ez az éjszaka elmúlnék; nagyon bölcsen teszszük hát, ha addig is nyugalmasan szívjuk a pipánkat s pár órára valami vidámabb dologgal foglalkoztatjuk az elménket.

*

Kilencz óra tájban a fák közül látszó világosság kialudt és dr. Roylottnak a háza teljes sötétségbe borult. Még két óra mult el és ekkor egyszerre, éppen a mint tizenegyet ütött az óra, egyenesen szemközt újra kigyuladt egy fénypont.

— Ez a nekünk szóló jeladás, mondá Sherlock Holmes, talpra szökte. A középső ablak van megvilágítva. A mint kimentünk, néhány szót váltott a foglólással, megmagyarázva neki, hogy egy ismerősünk höz megyünk mulatni s hogy valószínűleg ott maradjunk reggelig.

Egy percczel utóbb künn voltunk a sötét uton. Hideg szél fújt az arcunkba s csupán az a lámpafény, mely az ablakból látszott, adott irányt a homályban botorkáló lépteinknek.

Könnyen bejuthattunk az udvarra, mert a kerítésnél sok helyen át volt törve, a nélkül, hogy valaki a kijávitásra gondolt volna. Dr. Roylottnak nem kellett félnie az emberektől; inkább azok féltek tőle, meg az állataitól.

A fák közt keresztültörtetve elértünk a pázsíthoz, a mentünk rajta s éppen be akartunk már mászni az ablakon, midőn egy borostyán-sűrűből valami homályos alak surrant elő, a mely valami rémes, jelemes gyermekhez hasonlított. Reszkető tagokkal fedelte le magát a fűbe s azután gyorsan elillant a homályba.

— Szent Isten! súgtam oda Sherlock Holmesnek, — látta?

Sherlock Holmes pillanatnyira épp úgy meg volt löbberve, mint én. Keze aczélfogóként ragadta meg a karomat, a mi nagy izgatottságot árult el. De azután halkán elnevette magát és azt sugarta a fülembe:

— Gyönyörű egy háztartás! A pávián-kölyök volt ez.

Égészen megfeledkeztem volt azokról a különös állatokról, melyeket dr. Roylott annyira kedvelt. Volt a házban még egy csita-párduc is és ki voltunk téve annak, hogy egyszerre csak a vállunkon terem!

Megvallom, egészen megkönnyebbültnék éreztem magamat, mikor Sherlock Holmesnek a példáját követve és cipőmet levette, végre benn voltam a Miss Stone hálószobájában.

Sherlock Holmes nesztelenül zárta be a fatáblát, miután a lámpát az asztalra tette; aztán szétésett. Minden úgy volt, a mint délután láttuk.

Most Sherlock Holmes odajött hozzám lábujjhegyen és szócső módjára téve kezét az ajkára, halkán, hogy csak alig érthettem meg, azt sugarta a fülembe:

— A legesekélyebb nesz is halomra dönténé a arvunkot.

Bólintottam a fejemmel, jelölül annak, hogy megértetem.

— Sötétben kell ülnünk. A szelelőlyukon meglátná a világosságot...

Ismét bólintottam.

— El ne aludjék, mert az életébe kerülhet. Tartás készen a pisztolyát arra az esetre, ha szükségünk lenne rá. Én az ágy szélére ülök, ön pedig arra a székre.

Kivettem a revolveremet és óvatosan letettem az asztal szélére.

Sherlock Holmes hosszú, vékony nádpálczát hozott magával s azt most letette maga mellé az ágyra. Odatette a gyufatartót is egy darabka gyertyával együtt.

Azután lecsavarta a lámpát és sötétben maradtunk.

Hogyan fogom valaha elfeledni azt a rémes viharasztást? Egyetlen hangot sem hallhattam, még csak egy lélekzetvételt sem, pedig jól tudtam, hogy Sherlock Holmes nyitott szemmel ül ott, néhány lábnyira tőlem, ugyanolyan ideges feszültséggel, mint én magam.

A bezárt fatáblák a legvékonyabb fény sugarat sem bocsátották be, úgy hogy a legtökéletesebb sötétség vett bennünket körül. Kívülről egy-egy éjjeli mádnak a huhogása hallatszott, egyszer pedig egészen az ablakunk előtt valami hosszán nyújtott macskaszzerű nyávogás, mely azt mutatta, hogy a csita csakugyan szabadon jár.

Messziről a toronyóra mély kongását hallottuk, a mely minden negyedórán megszólalt. Milyen hosszúaknak tetszettek azok a negyedórák!

Elütötte már a tizenkettőt, meg az egyet, a ketőt, sőt a hármat is és mi még folyvást ott ültünk némán várva a történetedőkre...

Egyszerre hirtelen világosság lobbant föl a szelelőlyuk táján, de azonnal ki is aludt. Utána erős kellemetlen szag következett; égő olajnak és hevi-

lett plélnek a szaga. Valaki nyilván tolvaj-lámpást gyújtott a másik szobában.

Halk mozgásnak a nesztét hallottam; azután ismét esőséne lett minden, csak az a kellemetlen szag erősbüdött.

Félóra hosszaiig ültem így, folyvást feszült figyelemmel hallgatózva. Ekkor egyszerre újabb fajta hang lőn hallható, igen halk, zizegő hang, mint mikor vékony gőzsugár tolul ki állandóan valami főző-készülékből...

Abban a pillanatban, a mint ez hallható lett, Sherlock Holmes felugrott az ágyról, gyújtót rántott elő és hosszú pálczájával dühösen csapkodott a csepenyű-zsinór felé...

— Látja, Watson? kiáltá eszeveszetten. Látta?

De én nem láttam semmit.

Abban a pillanatban, mikor Sherlock Holmes világot gyújtott, halk éles füttyentést hallottam, de a hirtelen fény, a mint fáradt szemembe belevillant, elkápráztatott, s lehetetlen volt látnom, hogy mi az, a mit Sherlock Holmes olyan vesztettül paskol... Csak azt láthattam, hogy az arca halálosan sápadt s borzalommal és undorral van tele...

Egy pillanattal utóbb abban hagyta a csapkodást s fölfelé nézett a szelelőlyukra, midőn... az éj váma csöndjét olyan vérfagyasztó ordítás zavarta, a melyet még sohasem hallottam...

Hangosabb, egyre hangosabb lett az ordítás, kínos, rettegésnek és dühnek rekedt, bösz kitérése egyetlen rémes hangzavarba. Azt beszélik, hogy a ház legtávolabbi részében is fölverte álmukból az emberek az az iszonyatos hang...

Megfagyott tőle ereinkben a vér s én dermedten álltam Sherlock Holmesre, ő meg én réám, mig egyre annak a hangnak az utolsó rezgése is elhalt az éj némaságában, a melyből kitért volt.

— Mit jelenthet ez? kérdém dadogva.

— Azt jelenti, hogy vége mindennek, viszonzotta Sherlock Holmes. És elvégre is, talán legjobb így.

Vegye revolverét s menjünk át a dr. Roylott szobájába.

Komor arczczal gyujtotta meg a lámpát s ment előre a folyosón. Kétszer kopogtatott a dr. Roylott ajtaján, a nélkül, hogy belülről felelet hallatszott volna. Azután rátette a kezét a kilincésre és belépett — én utána, kezemben a felhúzott sárkányfegyverrel.

Különös látvány tárult itt a szemünk elé.

Az asztalon félig elzárt tolvaj-lámpás állott, világosságot vetve a vasszekrényre, melynek az ajtaja nyitva volt. Az asztal mellett, faszéken, ült dr. Grimesby Roylott, hosszú szürke pongyola-köntösben, mely alól meztelenül nyult ki a bokája és sarkatlan vörös papucsba bujtatott lába. Az ölében hevert a kurtanyelű és hosszú-szifjú korbács, mely délután magára vonta volt a figyelmünket.

Az álla föl volt emelve s a szeme rémes merovséggel irányult a szoba mennyezetének a szögletére. Homlokára sajtáságos sánga szalag volt csavarva, barnás pettyekkel.

Beléptünkre sem egy hangot nem szólt, sem egy mozdulatot nem tett.

— A szalag! A pettyes szalag! suttogá Sherlock Holmes.

Előbbre mentem egy lépéssel.

A következő pillanatban az a sajtáságos turban megmozdult, s a hosszú haj közül előcsavarodott egy utálatos kigyónak a lapos feje és duzzadt nyaka.

— Mocsári vipera, kiáltott föl Sherlock Holmes, India legveszedelmesebb kigyója. A marás után tíz másodperc alatt bekövetkezett a halál. A ki másnak vermet és, maga esik bele. A gonoszokat olykor a saját fegyvereik ölik meg. Tegyük vissza ezt a férget a vaczkába, s azután elvihetjük Miss Stonert valami biztos hajlékba és értesítjük a hatóságot a történetekről.

Azzal hirtelen kirántotta a kutyakorhácsot a holdember öléből s a hurkot a kigyó nyakára vetve,

lehúzta ijedelmes fészkeről s messzire kinyujtott karral vitte vissza és dobta be a szekrénybe, melynek az ajtaját azután becsapta.

*

Ime dr. Grimesby Roylott halálának igazi körülményei.

Szükségtelen még hosszabbra nyujtanom ezt az elbeszélést (mely már is elég hosszú volt) annak az elmondásával, hogyan közöltük a végzetes hírt a remült leánynyal, hogyan vittük el őt a reggeli vonatnál Harrowba, a nagynénjéhez s hogyan jutott a hivatalos, lassú nyomozás végre is arra az eredményre, hogy dr. Roylott a saját vigyázatlanságát halt meg, midőn egy veszedelmes kigyóval meg gondolatlanul játszott.

Azt a keveset, a mit még az egész esetnek a magmagyarázásához tudnom kellett, Sherlock Holmes útközben mondta el nekem, a mint Londonban visszatértünk.

— Eleinte, mondá, — teljesen téves következtésre jutottam, a mi, kedves Watson barátom, azt bizonyítja, hogy mennyire veszedelmes az, ha az ember hiányos adatok alapján okoskodik. A cigányok jelenléte s a «pettyes szalag» emlegetése — mert az a szegény meghalt leány csak annyit látott életében a hamarosan elrántott gyujtó világa mellett — elég volt ahhoz, hogy engem tökéletesen tévedésre vezessen.

Mentségemre csupán azt hozhatom fel, hogy azonnal megmártottam a felfogásomat, mihelyt világos lett előttem, hogy bármilyen természetű legyen is a veszedelem, mely annak a szobának a lakóját fenyegeti, az sem az ablak, sem az ajtó fölől nem lehet.

Figyelmemet, mint már mondtam is önnek, csakhamar lekötötte az a különös szelelőlyuk meg az ágyra lecsüngő csengetyű-zsinór. Annak a fölfedezése, hogy az a zsinór nincs is csengetyűvel össze kötve, meg hogy az ágy le van szögezve a padló-

hoz, nyomban azt a gyanút ébresztette bennem, hogy az a kötél nyilván csak híd akart lenni valami számára, a mi a lyukon keresztül jön le az ágyhoz.

Azonnal eszembe ötlött valami kigyófélének a lehetősége s midőn ezt a gondolatot egybevetettem azzal a ténnyel, hogy dr. Royleft különféle indiai állatokat tart a házában, éreztem, hogy minden bizonynyal jó nyomon járok.

Olyan mérégnek a használata, a melyet semmiféle kémiai vizsgálat ki nem deríthet — ez épp olyan gondolatnak látszott, a mely könnyen támadhatott egy eszes és lelketlen emberben, a ki sokáig élt a keleten. Az a gyorsaság, a melylyel az ilyen mérég hatna, az ő szempontjából szintén előnyösnek ígérkezett. Nagyon élesszemű vizsgálóbíróknak kell annak lennie, a ki föl tudná fedezni azt a két sötét pontot, a mely jelzi, hogy a kigyó mérégfogai hol mélyedtek az eleven testbe.

Azután eszembe jutott a füttyölés. Természetesen vissza kellett csalogatnia a kigyót, mielőtt a kiszemelt áldozat a virradat világosságában megláthatná. Nyilván rászoktatta a kigyót — azzal a csésze tejjel, a melyet láttunk — hogy a füttyentésére visszatérjen hozzá.

Az eljárása módja az lehetett, hogy a legalkalmasabbnak látszó órában föltette a kigyót a szeleolyukba, bizonyosra vévén, hogy az aztán lemászik a kötélre az ágyra, a hol aztán vagy megmarja az alvó leányt, vagy pedig talán nem is. Lehet, hogy a kiszemelt áldozat talán egy hétig is kikerüli a veszedelmet, de előbb-utóbb feltétlenül eléri a végzet.

Mindezekkel körülbelől tisztában voltam, mielőtt még beléptem volna dr. Royleftnak a szobájába. A székét jól megvizsgálva, láttam, hogy fel szokott rá állani, a mit természetesen meg is kellett tennie, hogy a szeleolyukhoz fölérhessen. A vas szekrény, a tejes csésze, a kutyakorbácsra kötött hurok végre eloszlatta legutolsó kételyeimet is. Azt az

érezes csattanást, a melyet Miss Stoner hallott, kétségtelenül az okozta, mikor mostohaapja rácsapta a szekrény ajtaját a helyére visszadobott veszedelmes állatra.

Miután mindezzel tisztában voltam, megtettem azokat a lépéseket, a melyekről önnek is tudomása van. Mikor aztán a sötétben meghallottam a kigyó sziszegését, a mit bizonyosan ön is hallott, rögtön világot gyújtottam és megtámadtam pálczámmal a mérges jószágot . . .

— És szerencsésen vissza is kergette a lyukon!
— De az ütésemmel föl is mérgesítettem, úgy, hogy dühében ráugrott az első áldozatra, mely a zeme elé került: a tulajdon gazdájára!

Ilyképp jórészen én vagyok az oka a dr. Grimby Royleft halálának, de nem mondhatnám, hogy e miatt túlságosan fog bántani a lelkiismeretem.

Tevékenységi kimutatás

a csendőrkerületekben az 1895. évben teljesített
közbiztonsági szolgálatokról.

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Össze- sen
Fel ségsértés:							
előfordult } eset	1	1	4	8	3	.	17
kiderített } eset	1	1	4	8	3	.	17
letartóztatott } egyén	.	.	1	.	.	.	1
feljelentett } egyén	1	1	3	8	3	.	16
A király, a királyi ház tagjainak bántalmazása, a király megsértése:							
előfordult } eset	5	.	.	.	6	.	11
kiderített } eset	5	.	.	.	6	.	11
letartóztatott } egyén	.	.	.	.	1	.	1
feljelentett } egyén	6	.	.	.	5	.	11
A hűtlenség:							
előfordult } eset	.	.	3	.	.	.	3
kiderített } eset	.	.	3	.	.	.	3
letartóztatott } egyén	.	.	1	.	.	.	1
feljelentett } egyén	.	.	3	.	.	.	3
A lázadás:							
előfordult } eset	.	.	2	.	.	.	2
kiderített } eset	.	.	2	.	.	.	2
letartóztatott } egyén	.	.	.	.	.	.	.
feljelentett } egyén	.	.	5	.	.	.	5
A hatóságok, országgyűlési tagok, vagy hatósági közegek elleni erőszak:							
előfordult } eset	24	30	40	52	34	35	215
kiderített } eset	24	30	40	52	34	35	215
letartóztatott } egyén	11	36	27	13	15	8	110
feljelentett } egyén	29	31	83	127	42	57	369

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						Össze- sen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
alkotmány, a törvény, a hatóságok vagy hatósági közegek elleni igazítás:							
előfordult } eset	17	11	22	1	11	6	68
kiderített } eset	17	11	22	1	11	6	68
letartóztatott } egyén	14	1	5	.	1	2	25
feljelentett } egyén	31	16	51	.	21	6	125
A magánosok elleni erőszak:							
előfordult } eset	24	15	30	20	10	17	116
kiderített } eset	24	15	28	20	10	17	114
letartóztatott } egyén	14	6	4	11	15	8	58
feljelentett } egyén	30	13	64	95	18	48	268
A polgárok választási joga ellen elkövetett büntettek és vétségek:							
előfordult } eset	.	1	.	.	.	.	3
kiderített } eset	.	1	.	.	.	.	3
letartóztatott } egyén	.	.	.	.	.	.	2
feljelentett } egyén	.	11	.	.	.	.	13
A vallás és annak szabad gyakorlata elleni büntettek és vétségek:							
előfordult } eset	2	1	2	3	3	.	11
kiderített } eset	2	1	2	3	3	.	11
letartóztatott } egyén	.	1	.	1	.	.	2
feljelentett } egyén	3	.	14	2	6	.	25
A személyes szabadságnak, a házjognak, továbbá a levél- és táviratitoknak közhivatalnok általi megsértése:							
előfordult } eset	1	.	7	1	6	.	15
kiderített } eset	1	.	7	1	6	.	15
letartóztatott } egyén	.	.	4	.	1	.	5
feljelentett } egyén	1	.	13	1	6	.	21

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
A pénzhamisítás:							
előfordult	11	39	10	3	3	13	78
kiderített	11	37	10	3	3	12	75
letartóztatott	11	78	7	.	1	9	106
feljelentett	6	29	6	4	3	17	65
A hamis tanulás és hamis eskü:							
előfordult	4	1	5	1	2	1	14
kiderített	4	1	5	1	2	1	14
letartóztatott	6	.	.	.	.	.	6
feljelentett	4	1	5	1	4	1	16
A hamis vád:							
előfordult	2	3	3	2	1	.	11
kiderített	2	3	3	2	1	.	11
letartóztatott	1	.	1	.	.	.	2
feljelentett	2	3	4	2	3	.	14
A szemérem elleni bűntettek és vétségek:							
előfordult	30	48	29	22	30	26	185
kiderített	30	41	29	22	30	26	178
letartóztatott	17	26	10	3	12	18	86
feljelentett	22	24	27	26	36	16	151
Kettős házasság:							
előfordult	.	.	1	.	.	1	2
kiderített	.	.	1	.	.	1	2
letartóztatott	.	.	.	.	.	1	1
feljelentett	.	.	1	.	.	.	1
A családi állásra vonatkozó bűntettek és vétségek:							
előfordult	2	3	2	5	2	5	19
kiderített	2	3	2	3	2	2	14
letartóztatott	1	2	.	1	.	4	8
feljelentett	1	2	5	2	2	.	12
A rágalmazás és becsületsértés:							
előfordult	8	22	36	13	31	14	124
kiderített	8	22	34	13	31	14	122
letartóztatott	.	1	1	.	2	.	4
feljelentett	8	21	41	13	38	21	142

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
az ember élete elleni bűntettek és vétségek:							
előfordult	245	304	173	198	183	225	1325
kiderített	243	280	164	188	176	116	1167
letartóztatott	205	248	132	190	93	141	1009
feljelentett	100	140	188	109	124	130	791
A párviadal:							
előfordult	.	1	3	2	2	7	15
kiderített	.	1	3	2	2	7	15
letartóztatott	.	.	.	.	.	.	.
feljelentett	.	2	9	10	3	22	46
A testi sértés:							
előfordult	1100	853	1031	1671	760	626	6041
kiderített	911	840	978	1670	760	624	5983
letartóztatott	514	364	211	339	157	268	1853
feljelentett	1103	842	1568	2829	1054	803	8196
A közegészség elleni bűntettek és vétségek:							
előfordult	38	12	22	3	2	12	89
kiderített	38	12	22	3	2	12	89
letartóztatott	2	3	3	.	.	.	8
feljelentett	36	8	20	3	2	17	86
A személyes szabadságnak megsértése magán személyek által:							
előfordult	.	7	11	2	2	2	24
kiderített	.	7	11	2	2	2	24
letartóztatott	.	7	3	.	.	1	11
feljelentett	.	4	13	4	2	1	24
A levél- és távsürgönyök megsértése magán személyek által:							
előfordult	.	.	1	2	1	.	4
kiderített	.	.	1	2	1	.	4
letartóztatott	.	.	1	.	.	.	1
feljelentett	.	.	1	3	1	.	5

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
A titok tiltott felfedezése:							
előfordult } eset	.	.	.	.	.	.	.
kiderített } eset	.	.	.	.	.	.	.
letartóztatott } egyén	.	.	.	.	.	.	.
feljelentett } egyén	.	.	.	.	.	.	.
A magánlaknak megsértése magán személyek által:							
előfordult } eset	39	141	71	69	54	17	391
kiderített } eset	39	117	68	69	54	17	364
letartóztatott } egyén	5	93	4	2	24	6	134
feljelentett } egyén	53	63	117	120	76	29	458
A lopás:							
előfordult } eset	2986	2387	3740	3329	3237	2444	18123
kiderített } eset	2871	2010	3048	2908	2498	1916	15251
letartóztatott } egyén	1582	1034	1050	964	969	124-2	6841
feljelentett } egyén	2465	2014	3410	3383	2550	1637	15459
A rablás és zsarolás:							
előfordult } eset	203	137	142	133	98	66	779
kiderített } eset	196	127	114	129	94	62	722
letartóztatott } egyén	216	129	173	107	122	65	812
feljelentett } egyén	64	76	75	129	78	16	438
A sikkasztás, zártörés és hűtlen kezelés:							
előfordult } eset	23	54	97	44	33	50	301
kiderített } eset	23	54	89	44	33	50	293
letartóztatott } egyén	5	18	15	23	6	32	99
feljelentett } egyén	22	66	88	47	25	32	280
A jogtalan elcsatolás:							
előfordult } eset	76	88	127	86	76	98	551
kiderített } eset	76	88	124	86	76	96	543
letartóztatott } egyén	14	1	1	.	1	1	30
feljelentett } egyén	89	125	137	135	114	126	726
Az orgazdaság és bűnpártolás:							
előfordult } eset	258	139	280	219	216	197	1309
kiderített } eset	256	139	277	219	216	197	1304
letartóztatott } egyén	62	35	33	13	34	52	229
feljelentett } egyén	234	128	363	399	273	304	1761

A büntettek és vétségek megnevezése	A csendőr-kerület száma						Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
A csalás:							
előfordult } eset	69	102	83	64	38	99	455
kiderített } eset	68	96	80	61	38	94	437
letartóztatott } egyén	27	78	21	20	7	49	202
feljelentett } egyén	58	90	79	53	28	107	415
Okirat-hamisítás:							
előfordult } eset	21	32	36	15	7	21	132
kiderített } eset	21	32	36	15	7	19	130
letartóztatott } egyén	23	19	16	4	4	16	82
feljelentett } egyén	17	48	36	16	1	6	124
Orvosi és községi hamis bizonyítványok kiállítása és használása:							
előfordult } eset	.	.	8	1	.	.	9
kiderített } eset	.	.	8	1	.	.	9
letartóztatott } egyén	.	.	.	.	.	.	.
feljelentett } egyén	.	.	5	1	.	.	6
Bélyeghamisítás:							
előfordult } eset	.	.	.	.	.	.	.
kiderített } eset	.	.	.	.	.	.	.
letartóztatott } egyén	.	.	.	.	.	.	.
feljelentett } egyén	.	.	.	.	.	.	.
A csalárd és vétkező bukás:							
előfordult } eset	.	5	4	.	.	1	10
kiderített } eset	.	5	4	.	.	1	10
letartóztatott } egyén	.	1	.	.	.	.	.
feljelentett } egyén	.	4	6	.	.	1	11
Más vagyonának meg rongálása:							
előfordult } eset	172	174	231	168	107	107	1059
kiderített } eset	171	153	200	166	102	99	911
letartóztatott } egyén	28	7	8	24	48	10	125
feljelentett } egyén	247	212	340	268	149	226	1442
A gyújtogatás:							
előfordult } eset	430	502	500	632	969	243	3276
kiderített } eset	325	315	326	574	614	172	2326
letartóztatott } egyén	157	82	69	69	61	67	505
feljelentett } egyén	368	300	333	572	640	172	2385

A büntettek, vétségek és kihágások megnevezése	A csendőr-kerület száma							összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.		
Vízáradás okozás:								
előfordult		5	2	.	5	.	12	
kiderített	eset	5	2	.	2	.	12	
letartóztatott		2	.	.	.	.	2	
feljelentett	egyén	5	4	.	2	.	11	
Vaspályák, hajók, táv- írdák megromlása és egyéb közbizt. ve- szélyes cselekmények:								
előfordult	2	10	30	4	2	2	50	
kiderített	eset	2	7	29	2	2	44	
letartóztatott		1	3	.	.	.	4	
feljelentett	egyén	1	7	32	3	2	47	
A foglyok megszökete- tése:								
előfordult		.	2	1	1	1	5	
kiderített	eset	.	1	1	1	1	4	
letartóztatott		.	.	.	.	.	.	
feljelentett	egyén	.	1	2	1	1	5	
A fegyveres erő elleni büntettek és vétsé- gek:								
előfordult	105	27	21	2	4	12	171	
kiderített	eset	105	27	21	2	4	171	
letartóztatott		144	3	12	1	4	168	
feljelentett	egyén	4	26	9	3	.	42	
Az állam elleni kihá- gások:								
előfordult	22	159	91	.	13	31	316	
kiderített	eset	22	159	90	.	13	314	
letartóztatott		4	24	3	.	2	10	
feljelentett	egyén	23	315	196	.	12	10	
A hivatali és ügyvédi büntettek és vétsé- gek:								
előfordult		.	.	1	.	.	1	
kiderített	eset	.	.	1	.	.	1	
letartóztatott		.	.	.	.	.	.	
feljelentett	egyén	.	.	1	.	.	1	

A kihágások megnevezése	A csendőr-kerület száma							összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.		
A hatóságok és a köz- csend elleni kihágá- sok:								
előfordult	413	248	272	65	215	359	1572	
kiderített	eset	395	248	272	65	215	359	1554
letartóztatott		12	1	14	10	82	10	129
feljelentett	egyén	642	447	639	137	411	580	2856
A vallás és annak sza- bad gyakorlata elleni kihágások:								
előfordult	15	.	72	2	99	68	256	
kiderített	eset	15	.	72	2	99	68	256
letartóztatott		.	.	.	.	.	.	
feljelentett	egyén	48	.	124	9	266	192	639
Pénz és értékpapírok hamisítására vonat- kozó kihágások:								
előfordult	.	5	3	2	3	6	19	
kiderített	eset	.	5	3	2	3	5	18
letartóztatott		.	1	1	2	.	4	
feljelentett	egyén	.	4	2	.	3	5	14
A családi állás elleni kihágások:								
előfordult	.	1	71	.	10	1	83	
kiderített	eset	.	1	71	.	10	1	83
letartóztatott		.	.	.	.	6	6	
feljelentett	egyén	.	1	81	.	4	1	87
A közbiztonság elleni kihágások:								
előfordult	674	642	632	130	1147	701	3926	
kiderített	eset	666	642	610	130	1147	701	3896
letartóztatott		237	72	394	165	1273	289	2430
feljelentett	egyén	657	576	813	21	416	643	2926
A közrend és közszemé- rem elleni kihágások:								
előfordult	1097	376	849	1068	1870	774	6034	
kiderített	eset	1096	376	849	1068	1870	772	6032
kiderített		35	19	29	2	141	73	399
letartóztatott		1421	599	1466	3146	3269	1155	11051
feljelentett	egyén							

A kihágások megnevezése	A csendőr-kerület száma						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Összesen
Szerencsejáték által elkövetett kihágások:							
előfordult kiderített } eset	50	74	88	16	113	58	399
letartóztatott feljelentett } egyén	50	74	88	16	113	58	399
		2			9	1	12
	172	218	317	59	265	652	1683
A közegészség és testi épség elleni kihágások:							
előfordult kiderített } eset	232	188	383	494	1676	195	3168
letartóztatott feljelentett } egyén	231	188	383	494	1676	195	3167
		6	2	18	45	5	76
	447	245	706	1252	3155	285	6090
A tulajdon elleni kihágások:							
előfordult kiderített } eset	355	243	168	107	1131	662	2666
letartóztatott feljelentett } egyén	353	243	168	107	1131	660	2664
		2			10		12
	416	309	266	221	2638	1762	5612

Az 1895. év folyamán teljesített egyéb szolgálatok

A különféle szolgálatok megnevezése	A csendőr-kerület száma						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Összesen
Bendes szolgálat	29716	17292	23128	17987	17847	18872	124842
Ellenőrző szolgálat	10660	9188	9710	10261	1096	9691	50606
Nyomozó szolgálat	2343	3517	5713	3682	3627	4257	23139
Helyi járőrszolgálat	6853	4474	5143	6350	8957	5852	37629
Üti járőrszolgálat	5794	2790	4642	3235	4444	5504	27409
Találkozási járőrszolgálat	475	403	373	308	618	687	2864
Letartóztatás felszólítás folytán	2012	697	803	1701	1637	275	7125
Segély-szolgálat	2070	1534	1283	1879	1399	1072	9237
Rabkiséret és őrizet	3231	1476	1533	2144	2328	1524	12236
Elővezetés	545	720	1142	417	2751	1059	6634
Egyéb felszólított szolgálat	2883	2505	3242	5710	5374	4231	23945
Ejjeli őrk ellenőrzése	21201	26383	23027	44465	30400	33160	178636
Vasuti- és hajó-ügyelet	2813	4209	4286	4446	4364	4157	24275
Vásár és bucsuügyelet	1966	1986	1821	2064	2168	3067	13072
Nemzetközi indóház és belépő állomási ügyelet	756	.	.	.	21	.	777
Folyamátkelési ügyelet	6	528	138	9	25	39	795
Füüdőhelyi ügyelet	431	197	279	1331	1031	1127	4396
Határszéli ügyelet	573	703	.	.	36	75	1387
Határszéli őrházszolg.	1132	.	.	.	9	.	1141
Postafedezet	551	410	129	110	37	119	1356
Személyfedezet	5	13	14	19	4	3	58
Hullafedezet	24	1	8	11	2	.	46
Bánya-ügyelet	.	90	.	.	.	.	90
Gödöllői királyi lak körüli ügyelet	.	.	365	.	.	.	365